EX LIBRIS

ROBERT WALSINGHAM MARTIN

LIBRARY
Brigham Young University
RARE BOOK COLLECTION
Vault
093
F592
1498

BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 23820 5303

13433

184

Tractatus magistri Alberti magni. doctoris eximij. episcopi ratisponēsis. de veris et perfectis virtutibus. alias Paradisus anime nuncupatus.

165

890

UPB

¶Prologus.

Unt que dã vicia que frequẽter ſpeciẽ virtutũ p̃tẽ dũt: vt cum vere ſint vicia: credunt eſſe ꝟtutes. Sicut ſeueritas putat iuſticia. Amaritudo mẽt maturitaſ. Jocũda locũcitas ꝺr affabilitas. Diſſolutio ſpũaľ mẽtis leticia. Pigritia ſiue inordinata triſticia: iudicatur mor grauitas. Tepor diſcretio. Ornatus ſuperfluꝰ mundicia. Supabundãtia victus z familie: dicit honeſtas. Prodigalitas ꝺr liberalitas. Auaricia puidẽtia. Pertinacia cõſtãtia. z ſic de ſimilibꝫ. vt dolo ſitas prudẽtia. Hypocriſis ſcitas. Incuraꝰ i agendis manſuetus. Curioſus circũſpectꝰ Vanigloriosus honeſtꝰ. Preſũptio ſpes. Accuſator vel corrector dicitur zelator iuſticie. Diſſimulãs dicit patiẽs. Puſillanimꝰ ad corrigendũ: dicit benignꝰ vel mãſuetꝰ ſeu pacificus. Sic autẽ falſis denarijs nihil emit boni: ſic nec regnuz celor falſis compaſ virtutibꝫ ¶Sũt etiam quedã virtutes hoibꝫ q̃ſi naturaliter iherẽtes ſicut naturalis humilitas: benignitas: modeſtia: largitas: miſcẽdia: patiẽtia. His ſiľr nemo meretur regnũ dei: ſed ſole virtutes gratuite: remunerãtur eternaliter apud deũ ¶Sunt etiã virtutes gratuite quas iſti piẽtes iudicãt eſſe vicia: ſicut iuſticia iudicaſ eſſe ſeueritas. Maturitas mẽt amaritudo. Prouidẽtia auaricia. Cõſtantia ptinacia: z ſic de oĩibꝫ ſup dictis. Sic etiã qꝺ fit p̃ bũilitatẽ: fieri dicũt ꝓpter vanã gloriã. Qꝺ fit ꝓpter ſanctitatẽ: fieri dicũt ꝓpter hypocriſiz. Qꝺ fit zelo iuſticie: fieri dicũt zelo vindicte. Qꝺ fit ex charitate: fieri dicunt ex rãcore vel odio Quod fit ꝓpter ſpũalẽ dilectionẽ: fieri dicũt ꝓpter carnalez amorẽ. Quod fit pura intẽr ꝺr fieri dicunt pro tpali ꝓſolatione tẽ. Cũ autẽ difficile ſit diſcernere inter viciuz et virtutẽ. cunꝫ ſint gradꝰ i qualibet ꝟtute q̃ primo ex mera dei liberalitate aie infunduntr: infuſe radicãtur z augẽtur: aucte pficiẽtur: pſpicaciſſime intuẽdũ eſt que ſint virtutes vere z pfecte quibꝫ ſolis gratus hõ efficitur apud deũ. Et p̃mo de charitate: que eſt mater et ornamentũ omniũ virtutum.

Finit. Prologus.

Tabula

¶ Incipit Tabula capitulorum huius libri.

De charitate. Capitulũ. i.
De humilitate. ij.
De obedientia iij.
De patientia iiij.
De paupertate v.
De castitate vi.
De abstinentia vij.
De prudentia viij.
De fortitudine ix.
De iusticia x.
De temperantia. xi.
De compassione. xij.
De pace. xiij.
De misericordia. xiiij.
De concordia. xv.
De constantia. xvi.
De largitate. xvij.
De veritate. xviij.
De mansuetudine xix.
De fide. xx.
De spe. xxi.
De timore. xxij.
De letitia. xxiij.
De tristitia. xxiiij.
De gratitudine. xxv.
De zelo animarum. xxvi.
De libertate. xxvij.
De religione. xxviij.
De maturitate. xxix.
De simplicitate. xxx.
De taciturnitate. xxxi.
De solitudine. xxxij.
De contemplatione. xxxiij.
De discretione. xxxiiij.
De congratulatione. xxxv.
De confidentia. xxxvi.
De mũdi contẽptu. xxxvij.
De maceratõe carnis. xxxviij.
De contritione. xxxix.
De confessione. xl.
De penitentia. xli.
De perseuerantia. xlij.

¶ Finit Tabula.

¶Incipit liber magistri Alberti magni epi Ratisponēsis de veris ⁊ pfectis virtutib⁹.

¶De charitate. Capitulū. i.

Caritas ad deū vera ē ⁊ pfecta. qñ aīa cū omnib⁹ viribꝫ suis ardēter se infundit deo. nullū cōmodum transitoziuz vel eternū querens ī eo. sed solum mō ꝓpter bonitatē. nobilitatē. sanctitatē. pfectiōem ⁊ beatitudinē sibi innatā afficit circa deum. ¶Delicata eñ anima quasi abominat̄ p modū cōmodi p̄mū diligere deū. Sic de⁹ cū oñi ꝑtute sua anime se infundit: nihil vnꝫ vtilitatis ab ea sperās: sed sibi naturalē suam beatitudinē ꝯmunicare desiderans. Qui añt diligit deū q̄ sibi bon⁹ est. ⁊ ꝓpter hoc p̄ncipaliter vt sibi beatitudinē cōferat: naturalē ⁊ impfectā charitatē hīe conuincit. ¶Inductiū vere charitatis est agnitio dei vera. nā ī ipsa materia totius dilectōis consistit. s. nobilitas: sanctitas: potētia: sapiētia ⁊c. Itē dilectio dei eterna ⁊ immensa: ⁊ nō interpolata ⁊ fidelissima: inductiua est vere charitatis. ¶Argumētū vere charitatis ponit dñs in Johanne dicens: Qui habet māda ta mea ⁊ seruat ea: ille est q̄ diligit me. Cui⁹ est testis Aug⁹. dicēs. Intantuz deū diligimus inquātū eius mandata seruamus: nō plus nec min⁹. Idez intelligendū ē de votis spōtaneis: que obligāt equaliter cū preceptis. Testimoniū perhibet dño beatus Grego. dicēs. Ad vosmetipsos fratres charissimi introrsus redite: si deū vere amatis exquirite: nec tñ sibi aliquis credat: quicquid sibi animus sine opis attestatione responderit. De dilectōne conditoris lingua. mens ⁊ vita requiratur. Nūꝫ dei amor est ociosus. operat etenim magna si est. si ꝙ operari renuit: amor nō ē. Nec añt op⁹ executio ⁊ mandator⁹ obseruatio purificari debēt ex intentione ne vel timore alicui⁹ pene fiāt: vel amore p̄mū complcantur. Teste Aug⁹. deum diligit qui ideo non impata custodit: vel q̄ magnitudine pene: vel auiditate p̄mū compellitur: sed q̄ quod iubet optimū est ⁊ honestū. ¶Sūt et alia duo signa verissima charitatis ad deum sez cū homo cōgratulat̄ deo ī oñib⁹ q̄ sibi placēt a quocūꝫ quacūꝫ hora. q̄cūꝫ loco fiāt cūꝫ cōtristat̄ deo ī oib⁹ q̄ sibi

a quocunq; quacũq; hora. q̃ cũq; loco fiãt. Naturalis aũt amor nihil laudis a deo meretur. qz sp sup se reflectit: sz solũ mõ gratuit⁹. q̃ semp tẽdit in alterz ¶ Vera charitas ad primũ ẽ diligẽ primũ sic seipm. amicũ z ĩimicũ. quẽadmodũ aug. dicit. Proximũ sic seipm diligere: h ẽ i deo. ad deũ. ppt deũ Sic enĩ vnusq; q̃ diligere dz seipm sicut desiderat sibi oĩe bonũ: z fugit oẽ malũ: sic faciat. prio. Vel alit. Sic vnusq; q̃ bonũ. pprĩũ i aĩa. ĩ corpe. rebus z honore diligit. z sic q̃libet in his q̃ttuor fugit et odit oĩe damnũ. pprĩũ. sic q̃libet ĩ eis oĩe bonũ tã amici q̃ ĩimici dz diligere. z oĩe dãnũ odire. licet ex p̃cepto nõ tm nec tã ardẽter moueri teneat ad primũ q̃ tũ ad seipm ¶ Ex amore amici no p̃t vera charitas ppẽdi. Hã ethnici eos diligũt q̃ se amãt. Sz ĩ amore ĩimici vera charitas ppẽdit Amãtẽ enĩ diligere nature ẽ. q̃ ñ ẽ meritoria Hõ amantẽ vo diligere ẽ gre. ¶ Sz adhuc excellẽti⁹ ppẽdit charitas vitas ad primũ. Jn glo. sup Mat. q̃ dicit. Amãtẽ diligere ẽ nature: nõ amãtẽ vo bñficijs ad amorẽ attrahere p fectõis ẽ. Et lz nẽo teneat ex p̃cepto tm z feruẽter ĩimicũ diligere q̃ tũ amicũ: felix tm ẽet z sũme pfect⁹ q̃ z pl⁹ tm posset diligere z opa charitas exhibere tã ĩimico q̃ amico. corrigẽti z corripiẽti. q̃ blãdiẽti. vituperanti q̃ laudãti. qz teste Christ. Nihil facit deo sic sil'ez quẽadmodũ malignis z ledẽtibꝫ eẽ placabilẽ. Pro certo enĩ maiorez gr̃az z gl'iaz pseq̃rer ex psecutione q̃ ex fauore: si mõ debite sciret ea frui. sic sctis martyribus multũ magz pfuerũt ĩimici ad eternã gl'az q̃ amici. Ad amorẽ p̃rimi nos dz inducere nata. qz oẽ aĩal diligit sibi sil'e. z imago dei ĩ ipso z p̃ceptũ in scptura. ¶ Argumẽta vissime charitas ad primũ sũt vedolere tã amico q̃ ĩimico ĩ q̃libz aduersitate. vere z ex corde cõgaudere de oĩ pspitate. q̃ duo necessaria rarissima sũt. ¶ Argumẽta vissimi odij sc. qñ alijs cũ gũitate cordis de prio cogitat. qñ cũ tristicia ipm videt. qñ cũ amaritudie animi d ipo loq̃t. vel etiã audit loq̃. cũ oẽ bonũ illi⁹ z qđ sibi vtile ẽ q̃ tũ p̃t ĩpedit. qñ bonũ qđ ĩ ipo ẽ diminuit z quertit. Sic ñ fecit xps traditori suo iude. sz ip sũ tpe traditõis sue cũ alijs discipulis suis aplis corpe z sãguine suo refecit. ĩloco traditõis nõ negauit osculũ. bẽignissime sa

lutauit. plo dolēs de malo suo q̄ de ꝓpo vt dic̄ Hiero. ¶ Sz mirabile ē q vnq̄ alios sibi ō ffna charitate applaudit: q̄ ß signa ī corde gerit. Multi aūt videt sufficere si cupiant ꝓximo salutē etnā. quā nec dare nr̄au ferr̄ pñt. quā bñ optarēt pagānis z iudeis. Nec mēores esse volūt. q cū dñs aiaz suā posuit ꝓ aīc. q nos tenemur ñ tm res sz ēt aīas pōere tpe necc̄itat ꝓ fribo xp̄ianis. maxīe tñ plati tenent ad ß. ¶ Ex duobo fouet charitas ad deū Ex mādator̄ execūtōe. ſm illud: Si p̄cepta mea fuaueritis mānebit is dilectione mea Ad primū exp passiōe ſm illō Ecc̄i. Nō desis plorātibo ī psolatōe: z cū lugētibo ābula. nō te pigeat visitare infirmū. ex his eni ī caritate firma

De hūilitate. Ca. ij. (bers.

b Humilitas vera z pfecta ē cū gl'ia ꝓtēnit exhibita: nec appetit exhibēda. Vere hūilis sp timet ne sibi aliq̄ gl'ia exhibeat. et cū sibi gloria exhibita fuerit expauescēs: medullit̄ ꝓtristat. sciēs q soli deo honor z gl'ia debeat Vere hūilis nūq̄ de aliq̄ gra gl'iat: nisi ex ß audiētibo ꝓfidētia ad deū pstare intēdat: sed si de ipso aliq̄d glorioſe: vel aliq̄ gra recitat. hec cū dolore cordis z dei ectiōe sui audit sciēs solius dei esse qō sibi ascribit. cui soli dāda ē gl'ia. Vere hūilis nec maiori nec minori nec pari se compat. immo nullu inferiorē se credit. nullum omino spernit: sed se solum ex corde despicit. z ab omnibo feruēter ōspici appetit. gaudetq̄ vehementer cū despectus fuerit. talis nullā timet contumeliaz q nullam amat gloriaz. ¶ Est qui nequiter se humiliat. sz vere humilis (teste Bernar.) nō vult humilis p̄dicari sed vilis reputari. Ad mās humilitatem dz radicē humilitatis plātare ī corde: hoc ē ꝓpriā fragilitatē agnoscere: vt se reputet nō solū q̄ vilis est: sed etiaz q̄ vilis esse pōt. immo etiā q̄ vilis esset: z q̄ vilis fieret. nisi deus vi olēter euz a peccatis retraxisset z nisi ei tētatōnes subtraheret Ibi q̄libet se cog̃scere posſz ex fragilitate sua se esse depositu ad abyſſu z vorāginē vicio. Juxta illō. Humiliatio tua ī medio tui. Verā hūilitatē inducit frequēs ī despect opibo exercitiū: dicēte scp̄tura. q nū q̄ ad virtutē humilitatis pueniet q opa humilitatis refugit. Fouetur ꝓo humilitas: ex eo q homo vere cognoscit nullā

p se carnalē vel spūalē tētatōez te posse vincere. nec mīmū op⁹ bonū z deo gratuz sine spūali auxilio Jesu xpi posse pficere. ¶Argumentū vere humilitat⁹ est: cū intātū se hō deīcit q̄ oī gr̄a se indignuz sentit. nec audet eaz appetere. z si sup hoc a deo sup ipsuz absq̄ suo desiderio aliq̄d effluxerit cū tremore pcipit. imo laudabili⁹ iudicat eē deo carere gr̄a q̄ bīe gr̄az q̄ totiēs diuersis modis ōmeruit. qua totiēs diuersimode deturpauit. qua nunq̄ fm ordinationē dei fruebat. ¶Jtē argumentū vere humilitat⁹ ē. q̄ semp querit infimū locum. infimos socios. infimū officiū. infima vestimēta. ¶Superbia mētis duplicit cognosci pt argumento extrinseco. fm illud Amici⁹ corpis: z risus dentiū z incessus hois enūciāt ō illo. Sicut arbor bona v̄l mala ex fructu suo bono vel malo ppē dit. q̄ oīa facta ex corde procedūt. Dicit Aug. Sic odor bonus z mal⁹ ex stomacho corrupto vel incorrupto pgredit. vel ex speciebꝫ bonis vel malis in stomacho repositis. z sicut impudic⁹ ocul⁹ impudici cordis ē nūci⁹. ¶Argumēto intrīseco cognosci pōt superbia: cū aliq̄s i corde sibi placet: et alīs se p fert. z pferri desiderat. z cū i factis suis hoibꝫ placere affectat talis cuz hūili mgr̄o dño nr̄o Jhū xpo nō pcordat. q̄ nec sibi placuit (teste ap̄lo Paulo) sz īperiū hoīm expectauit et miseriā. nec venit pesse sz subesse. ipso teste. Nō veni mīstrari sz mīstrare. Jōq̄ talis mgr̄ discipulox: q̄ nō deo sed hoībus placere voluit: dissipat⁹ ossa ꝑtutū. qm̄ dissipauit de⁹ ossa eox q̄ hoībꝫ placēt: pfusi sūt qm̄ deus spreuit illos z c̄.

De obedientia.
Capitulum. iij.

Obediētia vera z pfecta ē ad deū cū bō diligenter et sepe recogitat q̄d maxime z quolibet tpe z loco placeat deo. et ad q̄d p̄cipue eū ordinauerit. z hoc toto nisu semp complere intēdit ¶Sed vera obediētia ad vicarios xp̄i. s. ad plat⁹ ē: cū subdit⁹ q̄ sibi maxime ꝓtrariū est fideliter z libenter exequit. nūq̄ manifestās signo vel verbo aut facto q̄ sibi ꝓtrariū sit mādatū. Sed ibi vera obediētia nō pōt ppēdi: vbi subdit⁹ p̄ceptū excogitat. z opus q̄ ō sibi placuerit ipse dictat. Dic aug. Optim⁹ ille tu⁹ mīster ē dñe: q̄ non boc a te audire desiderat

qꝫ ipse voluerit: sed hoc velle qꝫ a te audierit. ¶ Uer⁹ obediens nũqꝫ ꝓceptũ expectat. sed solã volũtatẽ ꝓlati sciẽs vl̃ credẽs feruẽter exequit̃ ꝑ ꝓcepto exemplo dñi Jesu: cui voluntas ꝛ ꝓplacẽtia ꝓis sũmũ ꝓceptũ fuit. Uer⁹ obediẽs nunqꝫ de factis suis ordinat. nec ſm sensũ suũ iudicat. cũ neqꝫ velle habeat neqꝫ nolle: sed oẽm ordinatõem circa se simplicit̃ et secrete deo ꝓmittit ꝛ ꝓlato. Uerus obediẽs nõ discernit inter bonũ ꝛ malũ. sicut Abraã nõ discreuit vtrũ bonũ vel maluz esset occidere filiũ suuz deo iubente. Nec discernit inter bonũ ꝛ melius. Nã ſp optimũ iudicat (etiã i dubio) qꝫ iubeat ni ſi manifeste appareat iniquuz esse mandatũ. tũc ſm ꝓsilium Brego. nũqꝫ ꝓpter obediẽtiã debet malũ fieri. licet qñqꝫ ꝓpter obediẽtiam bonuz possit ꝛ debeat itermitti. Itẽ Bregꝫ. Sciẽdũ q obediẽtia ſi aliqñ de suo aliq̃d habeat: nulla est. aliqñ ſi de suo aliq̃d non habeat: minima ẽ. Nã cũ successus bui⁹ mũdi ꝓcipit̃: cũ loc⁹ supi or impat̃is qui ad ꝓcipienda hec obedit: obediẽtie sibi ꝑtutez euacuat: ſi ad hec ex ꝓꝓrio desiderio anhelat. Rursus cũ bui⁹ mundi despectus ꝓcipit̃: cũ ꝓbra ꝛ ꝓtumelie adipiſci ũbek: niſi hec anim⁹ ex semetipo appetat: obediẽtie sibi meritũ minuit: qui ad ea que i hac vita despecta sunt inuitus nolẽſ qꝫ descendit. Debet ergo obediẽtia ꝛ in aduersis ex suo aliquid habere. ꝛ rursus i ꝓsperis ex suo aliq̃d oĩno nõ habere quaten⁹ i aduersis tãto ſit gloriosior: quanto diuino ordinatiã ex desiderio iungit̃. ꝛ in ꝓsperis tãto ſit verior: quãto in ꝓsenti ipsa quã diuinit⁹ ꝓcipit gloria fundit⁹ ex mẽte sepatur ¶ Inductiuũ vere obediẽtie ẽ summa obediẽtia Jesu xp̃i. q̃ nõ soluz deo patri obediuit ꝓ omnia dicens: Nõ mea ſz tua volũtas fiat. sed etiaz homibꝫ bonis ꝛ malis subditus fuit ꝛ demonibꝫ. Itẽ oĩa sensibilia ꝛ insensibilia obediũt deo. ꝛ illa subiecit homĩ: vt se cognoscer̃et subiciendus esse deo. Sol ꝛ luna obedierũt Josue ĩ: terra Moysi cum absorbuit Dathan ꝛ Abyrõ. mare Petro ad calcãdũ. ꝛ Moysi cũ submergeret Pharaonẽ ꝛ exercitũ ei⁹ Serpẽtes magꝫ i egypto. Bestie heremitꝫ: vt legit̃ i vitaspatrũ. Aer ꝛ grando Samueli. aues Frãcisco. demões ap'lis ꝛc. Et qꝫ oĩa obediũt deo sub celo. ĩ celo. ĩ purgatorio ꝛ ĩ fer

no. iō hō merito debet ī oīb⁹ obedire deo p̄ī p̄cepta eius ⁊ volūtatē ei⁹ ī oīb⁹ exequēdo ¶Argumētū vere obediētie dicit Aug. Ver⁹ obediēs māda tū nō p̄crastinat. ſz parat aures auditui. man⁹ opi. līguā voci. pedes itineri. ⁊ se totū intra re colligit: vt mādatū pagat ip̄erātis. Et Bern⁹. Bon⁹ obediens dat suū velle ⁊ suū nolle ī man⁹ plati: vt possit dicere Paratū cor meū deus paratū cor meū. Quātūcūq; p̄cipis facere: patuz tibi vacare ⁊ p̄ximis mīstrare meip̄m custodire: ī celestiū p̄templatōe req̄escere ¶Argumētū iobediētie ē: cū subditus mādatū plati iiustū reputat. ⁊ ex hō incoꝛde mādata remurmurat. deinde mādatū explere nō posse nec debere se excusat. Propꝛea diuersas vias subtilit euadēdi excogitat: ad vltimū aliquos adducēs q̄ cōsiliȝ ⁊ p̄cib⁹ mādatū ip̄ediāt vl retractēt Sic nō fecit abꝛaam: qui nocte abiit: vt subito mandatū dñi expleret. ⁊ relinquens seruos in pede montis ne ipsum in occisione filij charissimi impedirent. Ideo largam benedictionē meruit sibi ⁊ suo semini.

De patientia.
Capitulum. iiij.

Patiētia ve p ra et pfecta ē: cū aliq̄s sustinet patiēter iniurias: non solū cū reus ē: sed etiā cū innocēs ē. Exēplo bti Job dicētis Nō peccaui: ⁊ ī amaritudinibus moꝛak oculꝰ meꝰ. Et licet intolerabilioꝛ sit iniuria innocenti q̄ culpabili. tamen multo suauius ferri pōt ⁊ debet iniuria cū nihil p̄sciam remoꝛde at de culpa q̄ si molestiaz meruisset culpa aliqua p̄cedente: teste beato Petro. Nemo vestruz patiat q̄si homicida aut fur aut maledicus: aut alieno rum appetitoꝛ. Odius est vt si sit voluntas dei bñ facientes pati q̄ malefaciētes. Que eni gloria est si peccantes et collaphizati suffertis. sed si benefacientes patiēter sustinetis: hec est gratia apud deuz. Laudabilis est illa patientia que non a malis: sed etiam ab eis q̄ vidētur esse boui ⁊ amici. nec tā tum p malis opibus: verūetiam p bene actis illatas patiēter suffert iniurias. Tūc enim amica dei ē inter filias sicut liliū inter spinas. Liliuz q̄uis purgatur a spinis: candoꝛē tamen retinet foꝛtioꝛem emittēs odoꝛem q̄ si nō pungat. Sic anima sponsa dei: si ab eis qui

videnk esse de numero filioꝝ ꝛ ꝓsortio pungak. nō tamen ad impatientiā puocak: si cando rē bone ꝓscientie ꝛ bone fame odorē diligētissime seruare co nak. ¶ Ille ꝺe patiēs ē qui nō solū molestias illatas patien ter tolerat. sed inferēdas etiaꝫ desiderat. Exēplo xpi dicētis Improperiuꝫ expectauit cor meū ꝛ miseriā. Uere patiēs in ter flagella nō murmurat. exē plo Job. q̄ iter tot pūras nec stultū q̄d ꝓra deū locutus est sed mēte gaudet de illatꝭ mole stijs ꝛ ex corde grās agit ¶ Ue rus patiens ꝓ illata sibi iniu ria nunq̄ se excusat: etiā requi situs fidelissime: deo in oīb⁹ se ꝓmittens. qui vtiq̄ tpe suo hominū innocētiā excusabit. Sic dñs Jesus a Pylato in terrogatus nihil respōdit Ue rus patiens iniuriā suam nul li conquerit. q̄ ex querela et ex cusatōe quādoq̄ mens alleui atur. quā alleuiatiōeꝫ minime curat. Sed solus cū solo deo molestiā suā portat: donec pi us ꝛ fidelis ꝓ interna ꝓsolati onē repellat. ¶ Tria sunt q̄ me rito inducūt verā patientiam Unū ē cognoscere q̄ peccatis nris eternā ꝛ amarissimā me ruim⁹ penā gehēne. ꝓ cui⁹ re cōpēsatōe molestia tpaliter af fligimur. Aliud est q̄ dñs Je sus lōgo tpe multis ꝛ magnis iniurijs ꝓmeruit: vt vicē sibi rependētes breui tpe modicū molestemur. Terciū est ꝑm lō gitudinē. magnitudinē ꝛ aspe ritatem molestiarū rependera bit magnitudinē. diuturnita tē ꝛ dulcedinē gaudioruꝫ. teste Paulo dicēs: Jd enī q̄ō in p sentī ē momentaneū ꝛ leue tri bulatōis nre: supᵖ modū i sub limi pōd⁹ gl'ie opaꝫ in nobis. ¶ Argumētū vere patiētie ē se nō vindicare cū possit: ſz etiaꝫ ꝓhibere vindictā ab alijs. exē plo Dauid. q̄ ꝓhibuit occidi Semei. q̄ lapides ꝛ lutū ꝛ ipsum pūcies: viz sanguinū ap pellauit. Sed potⁱ⁹ vere pati ens supplicat deuote ꝓ iniuri antib⁹. qō fecit dñs Jhs effi caciter ꝓ crucifixorib⁹. Et bea tus Stephan⁹ ꝓ lapidātib⁹: īmo etiā cogit dñm ꝓ iniuriā tibus misereri: sicut fecit Mo yses: dicens. Aut dimitte eis noxam hanc: aut dele me de li bro quez scripsisti. Tales ora tiones libenter audit dominꝰ ꝛ exaudit. vnde oīes tres fu erunt pro aduersarijs exaudi ti. ¶ Argumentum impatien tie est: cum aliquis ꝓpter illa tam molestiam ex motu interi ori sponte dimittit bona opa

que ꝓmode facere posset et de-
beret: tūc īmerito luet dē mo-
lestiā ab hoīe irrogatā. Idēq;
mot⁹ interior vix se abscōdere
pōt: nisi erūpat vel ī vultu. vel
ī gestib⁹. vel ī verbis. Nec ē pi
culosissima īpatiētia cui⁹ vidi
cta vergit ī deū innocentē.

De paupertate.
Capitulum. v.

P Aupertas vera ⁊ ꝓfecta est oīa p
pter deū spōte ⁊ letāter relinq;
re. nihil ꝓter solā necessitatem
possidere: eadēq; necessitate se
indignū sentire. ⁊ īpa necessita
te qñq; ꝓpter deū sepe gaudē-
terq; carere Ubi enī plena ē ne
cessitas: ibi ꝓpēdi nō pōt pau
ptas vera. Sic dñs Jhs ne-
cessitate cibi caruit: cū nec sibi
nec discipulis suis spicas ꝓfri
cātib⁹ panē hīe potuit qui sil⁹
vestiū necessitate caruit qñ añ
crucē (teste Bern̄.) penitus nu
datus fuit. qui etiaz haustum
aque in cruce sitiēs habere nō
potuit. nec lapidem nec asserē
in quo moriens crucifixuz ca
put inclinaret. Deu q̄ sepe est
ibi superfluitas: vbi creditur
esse vera necessitas. verus pau
per nulla transitoria concupi-
scit. immo oblata respuit. Ex-
emplo Helysei: q̄ munera Na
amā nō accepit. Et exemplo
Danielis: q̄ dona Balthasar
regis ꝓtēp sit. Ille pauptatē ve
re amat: q̄ potius mererivellet
paruaz gloriā p paupertatē q̄
magnā gl'iaz p diuitias ꝓpter
ꝓximitatē Jesu xp̄i. ¶ Ad a-
morē vere pauptatis inducere
nos debēt tria ꝯm Bern̄. Ni-
hil deo cariusꝰ. nihil angelis a-
mabilius. nihil hom̄ibus fru
ctuosius: q̄ in pauptate obe-
diēdo vitā finire. Q⁹ aūt pau
pertas deo placeat: testat idez
Bern̄. dicens. In celo omniū
bonoꝝ effluentia suppete-
bat: sed paupertas ibi non in-
ueniebatur. Porro hec spēci-
es abundauit in terris: sed ne-
sciuit homo preciū eius. Ue-
nit ergo filius dei hāc compa
re ī terris: vt sua estimatōe eaz
faceret nobis prec̄iosaz. ¶ Est
⁊ aliud inductiuū vere paup-
tatis. s. gloria ascensionis dñi
Ueniens ex ea q̄ pauperes ig
nobiles ad latus christi sede-
bunt in iudicio: nobiles et di-
uites iudicantes. Eya q̄ lau-
dabile est deo: omnia pure ꝓ
pter ipsum relinquere. paupe-
rem fieri ꝓpter amorem dei.
deo cōfidere sup omnia: q̄ taz
potēs sit semel vel bis ī die mī
strare coꝛpori necessaria: q̄ mi-
nima cōputanť coꝛā deo. Hā

ea tribuit inimicis abundantius q̄ amicis: sicut potēs est die ac nocte singulis momentis mīstrare spūm: abundantiā spūalium donorū: que maxime sunt corā deo: nec ea cōmunicat inimicis. ¶ Argumētum vere pauptatis est nullaz sollicitudinem habere de transitorijs: simpliciter z secure cōmittere se deo: qui auibus z ꝑmittit semp large necessaria mīstrat: z precipue pullis coruorum in nido p̄ fame vagientibus: quos antiquus corui⁹ propter albedinē quasi filij sui nō sint famelicos derelinquit: qui ex largitate dei vel roze aeris pascūtur: donec ipsis nigrescentibus corui⁹ succurrit. Uel cynifes et muscas deglutiunt: q̄ spume rostrorū inherēt: tamē famelici tam fortiter clamare nō cessant. ¶ Argumentuz fal se pauptatis vel auaricie est libenter munera dare p̄ter necessaria: vel ea libenter accipe: talis libertatē suam vendit. Juxta verbū p̄hi: Munuscula accipe ē libertatē vendere. Quomodo eīm pauptatis est amator: qui nulluz defectū sustinere vult: z munera non necessaria frequenter accipit: Immo petit: et cum quadā subtilitate extorquet: et p̄ter necessitatem conseruat.

¶ De castitate. Capitulū. vi.

Castitas vir ginalis vera z pfecta ē: cū nō solū corpus a pollutiōe carnalis ꝯcupiscētie custodit īmo etiā aīa carnali ꝯcupiscētia mūda seruat. Exēplo Sare dicētis: Dñe tu scis: q̄ nun q̄ ꝯcupiui vir: sed mundā seruaui aiam meā ab oīi ꝯcupiscētia. īmo ab eis q̄ p̄stāt occasionē ꝯcupiscētie. Et hoc ē qđ sequit: Nunq̄ cū ludētibz me miscui: neq̄ cū his q̄ cū leuitate sunt vl' ambulāt p̄ticipē me p̄bui. ¶ Ille ꝑfecte castitatē amat: qui potiꝰ p castitatē virginalē (si possibile esset) modicā eligeret gratiā ī p̄senti: z gloriā ī futuro: ꝓpter cōformitatē Jesu christi: q̄ si mereri posset gratiā z gloriā maiorē p debitum ꝯiugale ¶ Ad amorē castitatis nos inducere debet exemplum castitatis Jesu christi dñi z matris ei⁹: z sanctarū ꝟginū: que olim p̄ seruatōe castitatis regna mūdi ꝓtempserūt: et vitā spōte ꝑdiderūt: sicut beata katherina z similes: z ꝑcipue castitas mulier paganaz z ꝟginuz: de quibz scribit Grego. q̄ morte elegerunt: vt pudicitiā ꝑseruarēt. Item mūdicia z lī-

bertas sequẽtia castitatẽ: inuita re debẽt ad castitatẽ. ꝛ gl'ia castitatis promissa a dño Jesu xpo: Qui vicerit ꝯcupiscẽtiaꝫ carnis: dabo ei sedere ī throno meo: sicut ꝛ ego vici diabolũ ꝛ sedeo cũ pre meo ī throno ei⁹. Hã incorruptio primuꝫ facit deo. ¶ Conseruãt aũt castitatẽ inductiua. vict⁹ parcitas: cult⁹ vilitas. carnalis incõmoditas ꝛ fugere locũ ꝛ tps ipudicicie opportunum. Qõ si Dina filia Jacob fecisset: rapta nõ fuisꝫ qñ venit videre mulieres regionis illius. Jtẽ vitare omnes homines suspectos. Debꝫ aut tẽ cuilibet femine oĩs masculꝰ esse suspectus. Exẽ em Thamar filia dauid a ppꝛio fratre Amõ corrupta fuit ꝙ eũ suspectũ nõ habuit: qñ ei soli tanꝫ infirmo mistrauit. Sil'r vnicuiꝫ viro suspecta dꝫ cẽ vnaq̃ ꝫ mulier (etiã sctã) ẽm ꝯsiliuꝫ Hiero. Si castitatez seruare volueris: feminã q̃uis bñ cõuersantẽ si videris. mẽte dilige nõ psentia corpali. ¶ Precipuum aũt ꝛseruatiuũ castitatis ẽ dilectio ī deo. qz tunc alia oĩa vilescũt. Fastato em spũ desipit oĩs caro. Vñ Grego. Esse quidẽ sine delectatiõe aĩa nõ põt. aut em delectatur ī ifimis aut ī sũmis. ꝛ q̃nto altiori studio exercetur ad summa: tãto maiori fastidio ꝛrpescit ad ifima. quãtoꝫ acriori cura inardescit ad infima: tanto tepore damnabili refrigescit a summis. ¶ Argumentũ vere castitatis est refrenatio quinꝫ sensuum ab illecebris carnis. et subtractio cordis a vanitatibus et cogitationib⁹ delectabilib⁹. Hã ex delectatõe visus in vidẽdo: gustus in gustãdo nasci solent desideria carnalia que aĩam ad impudicitiã aut emolliũt aut inclinãt. ¶ Argumentũ siue inductiuũ ipudicicie ẽ intemperãtia potus. Ex hoc em Noe impudice nudatus fuit. ꝛ Loth cũ ppꝛijs filiab⁹ incestũ ꝯmisit. Jõꝫ ꝑcipit apl's. Nolite inebriari vino in quo est luxuria: ꝙ occasionem Jtez impudicus oculus (teste Augſ.) impudici cordis ẽ nũci⁹. Sil'r ipudica ꝟba. ipudicus incessus: ꝛ colloquiũ mulier: teste Eccĩ. Quasi ignis īardescit: sil'r colloquiũ viri feminã inflãmat Jtẽ diligẽs cõsideratio incessus ꝛ forme alteri⁹ ipudicitiã ꝙocat. Qõ dissuadet Eccĩ⁹. Ne respicias ꝟginẽ: ne scãdalizeris in decore ei⁹. Jdeo ẽ cauendũ femine a viris. Hoc salubre ꝯsiliũ seqbaꝫ Job: cũ pepigit fedus cũ

oculis suis: vt nō solū caueret a ꝓspectu virginis: sed etiā ne cogitaret de virgine.

¶De abstinentia.

¶Capitulū. vij.

a Bstinētia vera t ꝓfecta ēvsus necessitatis tm victꝰ t vestitꝰ. t oī moda subtractio delectabiliū t supfluoꝝ: t eoꝝ q̄ multa fiūt t magnis sūptibꝫ pank. Exēplo Johis baptiste q̄ locustas comedit t folia arboꝝ lactea sapozē mellis habētia. t aquā bibit: t vestē de pilis camelox habuit. Ux̄ ap'ls: Habentes victū t quibꝫ tegamur (nō quibus oznemur) his ꝓtenti simꝰ Quia seruꝰ dei nō debz hīe vestimētū ad decozē: sed ad tegēdum nuditatē suaz. sicut dicit glo. sup Lucā de veste Johis ¶Ille verā abstinentiā seruat et amat: q̄ nō solū abstinet libēter a delectabilibꝫ que nō habet: et que ipsi sunt illicita: sed etiam vitat sponte t pure ꝓpter deuz delectabilia que habet: t que habere posset: quibꝫ licite et meritorie vti posset: sive cara sint sive vilia. Nam si aliquis plus delectaret in pultibus q̄ꝫ in perdicibus. ī aqua plus q̄ꝫ in vino: acceptius esset deo abstinere a pultibus q̄ꝫ a perdicibus. ab aqua q̄ꝫ a vino. Dicit enī Augustī. Delicie quelibet si absq̄ desiderio sumantur: non officiunt. et cibi viles appetenter accepti: ꝓfectum impediunt abstinētie. Dauid enī aquā male concupitā effudit: t Helyas carnez nō concupitaz comedit a deo missam p̄ coruos. Hoc testat Esau: qui nō ꝓpter gallinā: sz ꝓpter lenticulā irrecuperabiliter bñdictōem amisit. Hec solū abstinendū est a delectabilibus corpis. sed etiaz ab eis q̄ delectant animā. scz a vanitatibus. colloquijs. a gaudio tēpali. a peccato mortali. ab amicicia carnali. Hec abstinētia laudabilioꝝ est q̄ꝫ ꝑma. et ē habēda pure ꝓpter deum. nō ꝓpter aliquā mercedē tpalem vel gīām. ¶Inductiua vere abstinētie duo sunt. Unū q̄ nunq̄ꝫ cuz debita gratitudie dona dei p̄cipimus. t nūq̄ꝫ ad debitū finē eis. neq̄ꝫ ꝑm ordinationē diuinā fruimur. et ex hīs iraz dei grauem incurrimus. Aliud ē. q̄ ō oīmibꝫ donis p̄ceptꝫ strictaz rationē exiget quo fine ipsa sumpserim⁹. vel p̄ nīa voluptate. vel p̄ iusta necessitate vl' omniū vtilitate. A quibus enī quisq̄ abstinet de ill'ōem redderenon oportet. Duplex

aũt vtilitas sequit abstinẽtiã. Diuinoꝝ secretoꝝ cognitio: ꝛ desideriozuz exauditio: q̃ duo patẽt i Daniele: q̃ cũ vti nollet cibo et potu regio: sed aquam cũ legumiby: cũctos magos ꝛ ariolos trãscẽdit i agnitõe visionũ ꝛ somnioꝝ. Scõo q̃ ad p̃ces ei⁹ septẽ anni Nabuchodonosoꝛ: q̃by viuere debuit vt bestia mutati sũt i septẽ mẽses Jõq̃ cuz ipetrasset a deo spm̃ licẽtiãdi pp̃lo vt rediret i Hierusalẽ: ipetrauit etiã pp̃lo volũtatẽ redeũdi: cũ redire tarda ret: q̃ i multis desideriꝭ suis ꝛ mysteriꝭ fuit exaudit⁹ p abstinẽtiã quã ipe testat dicẽs: In dieby illis ego Daniel lugebã triũ hebdomadaꝝ dieby: panẽ desiderabilez nõ comedi: caro et vinũ nõ itroierũt i os meũ: sed nec vngẽto vnct⁹ sũ: ꝛ ideo angel⁹ dixit ei: Ex die primo q̃ posuisti i coꝛ tuũ vt affligeres te in ꝯspectu dei tui: exaudita sũt ꝓba tua. Terciũ põt eẽ qõ ẽ miscõie dei ipetratio: vt ptz ininiuit: q̃ p abstinẽtiã miseri coꝛdiaꝝ dei ipetrauerũt Jonetiꝭ. Mirari possum⁹ sz nõ imitari abstinẽtiã sacerdotũ antiquoꝝ egyptioꝝ: de q̃by Hiero. dicit: q̃ a carnib et a vino abstinuerũt semp ꝓpt tenuitatez sensus ꝛ ꝓtiginẽ capitꝭ quã ex puo cibo patiebant: ꝛ maxiep pter appetit⁹ libidis: q̃ ex hiscibis ꝛ ex hac potõne nasci solẽt: pane raro vescebãt ne onerẽt stomachũ: ꝛ si qñ comedebãt: tũsũ parit isopũ sumebãt i cibo: vt escã grauioꝛẽ illi⁹ calore decoq̃rẽt. Olcũ tm̃ i olerib nouerãt: ꝛ hoc paꝝ ꝓpter nauseã ꝛ aspitatẽ gust⁹ lenidã. Quid loquar de volatilibꝫ cũ oua p carnib vitauerint ꝛ lac: quoꝝ altez carnes liq̃das altez sanguinẽ esse dicebãt coloꝛe mutato: hũoꝛes coꝛpis q̃ nascunt ex ocio ꝛ ex mansione vni⁹ loci nimia vict⁹ castigatõne siccabãt. ¶Argumẽtũ vere abstinẽtie ẽ: cũ nõ solũ p̃ciosis ꝛ delicatis q̃s cũ suauitate vti respuit: sz etiã cũ ifirmitas vel alia necessitas cogit: cũ doloꝛe mẽtis pcipit. Itẽ cũ nõ solũ a delicatis ꝛ p̃ciosis et superfluis abstinet: imo etiã necessaria sibi q̃q̃ subtrahit: vt alꝫs idigentib ipartiri possit: iuxta illud Hiero. Q̃d mãducatur⁹ eras si nõ ieiunares: da pauperib: vt ieiuniũ sit saturitas aie nõ marsupij lucꝝ ¶Argumentũ false abstinẽtie ẽ: vitare p̃ciosa ꝛ delicata tm̃ eo tpe quo ñ habent: ꝛ ꝓpter vanã gloriã vt hõ laudet: vel ꝓpter p̃citatẽ ne depauperetur. vel ꝓpt auariciã

vt dicet. vel ad cauendam cor
poris infirmitatē. vel ad vitā
dam detractōez. vel ad ꝓsequē
dā dignitatē. vel trāsitoriā vti
litatez. vel ꝓmerendā glāz ī p̄
senti z gloriā ī futuro.

De prudentia.
Capitulum. viij.

P Rudentia
vera z pfecta ē niti ad
cognitōem diuine nature. z p
funditatem hnmane miserie.
Quā prudentiā optauit Au
gust. dicēs. Nouerim te noue
rim me. Ille verā prudentiaz
habet q̄ sollicite cognoscere la
borat q̄d sit optimū. z hoc to
to nisu amplectit. quid sit pes
simū. z hoc toto corde detesta
tur. Ille vere prudens est qui
frequēter pēsat q̄d bonis: quid
malis futuꝝ sit. Quanta dele
ctatio bonis. vnirī sūmo bo
no eternaliter. quāta amaritu
do separi eternaliter a summo
bono. Ille ꝥa prudētia fruit:
q̄ sūmope fugit oīe illud qō
elōgat ad temp⁹a familiarita
te dei. s. peccatuz veniale. et qō
semp sepat a fruitiōe dei. s. pec
catum mortale. Sīr ille vera
prudētia fruit: qui diligit oīa
q̄ approximāt deo. s. opera bo
na que eternaliter vniūt deo. s.
ſtutes z spūssācti dona. ¶ In
ductiuū amoris prudētie ē ex
emplū pborum: q̄ tantū p sci
entia laborabāt (vt scribit Die
ro.) q̄ fugerūt frequētias vbi
um: et ortulos suburbanos.
vbi ager irrigu⁹ z arborum co
me: z susurr⁹ aquārū. font⁹ specu
lū. riu⁹ immurmurās. z multe
auriuz oculorūq̄ illecebre: ne
luxu z abundātia copiaꝝ: ani
mi fortitudo mollescerz Sīr
z pictagorici ī desertis habita
re ꝓsueuerūt. z quosdā legim⁹
sibi effodisse oculos: ne p cor
visus a ꝓtemplatōe phie auo
carent. Qō si q̄s estimat abū
dātia ciborū potionūq̄ pfrui
z posse vacare sapiētie. hoc est
versari inter delicias: z delicia
rū vicius nō teneri: seipsū deci
pit. Sēsus eni noster illud co
gitat qō videt z audit. odorat.
gustat. attrectat. et ad eius rei
trahit appetituz: cui⁹ rei capit
voluptate. Quāto magis nos
q̄ diuine sapiētie studere debe
mus. Ād idē nos inducere de
bet multoꝝ damnatio exīpru
dētia. Juxta illō Isa. Propte
rea captiu⁹ ductus est popul⁹
meus. q: nō habuit sciētiā Et
Baruch. Quia nō habuerūt
prudentiā: pierūt ꝓpter suā in
sipientiaz. ¶ Officiū prudētis
est ordīare cogitatōes cordis
ne extra deū vageñt. affectōes

mēt⁹. ne circa creaturas multū occupēt. voluntates ne a deo auertāt. intētiones ne misceāt: ⁊ purificent. iudicia ⁊ suspitiones vt ad meli⁹ conuertāt. Sic⁹ oīa verba ⁊ facta ⁊ incessus ordinare dz: vt ad debitū finē oīa fiāt p cōi vtilitate ⁊ oim emēdatiōe. Nā sapia hoīs (teste salomōe) lucet in vultu ipsi⁹: hoc ē in exteriori conuersatiōe. Qui sic ordiat⁹ ē dz argumētū vere sapie. Itē dicit Bern̄. De hoc q̄tidiana discussione examina vitā tuā. attēde diligēter quātū pfecer⁊ qualis sis in moribꝫ. q̄lis in affectiōibꝫ. q̄ꝫ similis ⁊ q̄ꝫ dissimil⁹ deo. Stude diligētissime teipsuz cognoscere q⁊ multo melioz es si teipm cognouer⁊: q̄ꝫ te neglecto agnoscas cursus syderū ⁊ vires herbaz. ¶Argumentū falsę prudētie ē niti cognoscere cursus syderū. vires herbaz. vtutes gēmaz ꝓpter lucz. Talis enī scia non edificat sed inflat. Itez astutū esse in negociꝫs secularibꝫ falsam indicat prudentiā: imo stultam. Teste apl̄o: ¶Prudētia huius mūdi stultitia ē apd deū. Tales heu multi sūt. Qd ꝯqritur dñs Jhs dicēs: Filij huius⁹ seculi prudētiores filijs luc⁹ in generatōe sua sunt. Itē alij subtiles sūt ad excogitādū nequitias ⁊ nouas adinuētōes: ⁊ cecī sē ad ꝑsiderādū volūtatē dei. De talibꝫ dicit Hiere. Sapientes sunt vt faciāt mala. bñ aūt facere nesciūt. Tales credētes et dicētes se esse sapiētes stulti facti sunt: vt dicit apl̄s.

De fortitudine.

Capitulum. ix.

Fortitudo ⁊ pfecta est dñari aio suo cū tentat anim⁹ superbia. inuidia. ira. auaricia. luxuria. vana gloria. placētia vl̄ delectatiōe carnali. ⁊ ratio intelligēs nequaq̄ ꝑsentit: ⁊ statim repmit. Vñ Salomon. Qui dñat aio suo fortior ē expugnatore vrbiū. Hāc fortitudinē Sāson fortissim⁹ nō habuit: licet leonē dilaniauerit. ⁊ cū mādibula asini mille viros strauerit p⁹ ꝓcupiscentiā mulierꝫ oī fortitudie puat⁹ ē. Ille verā fortitudinē hz: q̄ ab illicitꝫ mēbra⁊ sensus retrahit. Illā Dauid nō habuit: q̄ vxōē ⁊ leonē occidit: ⁊ Bolyaz iterfecit. ⁊ tñ oculos suos ab illicito visu non cohibuit. Eya q̄nte fortitudīs quidā sūt ad ieiunādū. vigilādū. ad castigādū corpa sua cilicijs ⁊ flagellis. nec tñ pñt refrenare pedes suos a vijs noxijs. manus ab ope ⁊ tactu illicito. au-

res ab auditu nociuo: z precipue linguā a vbis dānosis. di cēte bto Jacobo. Oīs igit bestiaruz aut volucz natura domari pt a natura hūana. liguā aūt null⁹ hoīm domare pt Est enī līgua malū indētū plenuz venēo mortifero. Tñ sine hac refrenatōe nō ē vera religio: sic dicit idē: Si ḡs putat se religiosū eē nō refrenās linguā suā sz seducēs cor suū: huius vana ē religio. ¶ Inductiuū ve fortitudis ē degustatio spūal⁹ suauitatis. Hec enī roborat mentē ad faciēdū bona. ad tolerādū aduersa. ad vicēdū vicia z oīa nociua. Hoc pfigurat iōathas ḡ gustās paz mellis: illumīatus ē z pfortat⁹ ad pseqndū īimicos. Sic Moyses pcipiēs suauitatē mētis ex visiōe z collocutōe diuīa tm cōfortat⁹ ē vt p. xl. dies corpali alimonia nō indigeret. ¶ Officiū fortitudis ē formare itellectū i cognitiōe dei: z affectū i dilectōe dei. Itē roborare mētē inc aduersa: ne terreat⁹ solidare inter psperа ne mulceat⁹. Itē animare mentez vt semp exerceat⁹ i bonis. pforta re ipsam ne vnq̄z vincat⁹ a malis. ¶ Primā fortitudinem habuerūt Paul⁹ z Stephanus Secām Mathatias z Eleazar⁹. Job z Dauid. zacharias thobias. q̄ igit̄ h̄ i seipso sentit de argumēto ve fortitudis secur⁹ sit. ¶ Argumīntū fortitudis falsē (imo pessime) ē magn̄ z mlt̄a posse sine deū omittere. De h̄ dicit Anselmus. Peccare nō ē libertas: nec ps libertatis. peccare est potius nō posse q̄z posse. Quicūq̄z enī hoc pōt qđ sibi nō expedit: quāto magis h̄ pōt: tāto magis aduersitas et puersitas possent i illū. Hanc fortitudinē habuerūt olim psecutores ecclesie reges. et psecutores. principes z hodie habent: z habebūt i posterū anticristus z sui.

De Justicia.
Capitulū. x.

Iusticia vera z pfecta ad deū ē redditio debite laudis i oīm diuīa natura sua: debite grāruī actōis p oīb⁹ donis collatis et malis ppessis debiti fuitq̄ doloris: p oīb⁹ gratis neglectis debite satisfactōis p oīb⁹ omissis. Ille verā iusticiā hz ad deum: qui deo fidelis est semp z vbiq̄z i oīmib⁹ pceptis z votis seruādis. qui tantā diligētiā singulis opibus suis apponit q̄ si tota salus sua in vnoquoq̄z dependeat. et qui ppter deum pure oīa bona opa facit. nō

ꝓpter aliquē fauorē vel vtilita
tē ꝑsentis vite ⁊ future vel eter
ne: q̄ cū debita gratitudine sin
gula dona ꝓcipit. ⁊ eis ſm or
dinatōez dei fruit semp ⁊ vbi
q̄. ¶ Uera iusticia ad primuz
est in duobus. Nunq̄ facere
ꝓximo: quod sibi iuste non
vult fieri. hoc ē nunq̄ offende
re ꝙbo: facto vel signo vel cōsi
lio. ī reb. coꝛp ⁊ honoꝛe. nūq̄
ꝺ ipso malū suspicari. nūq̄ ip
si detrahere. nūq̄ bonū suū ꝓ
uertere vel minuere. nūq̄ ipm
ī bono impedire. Hec enī nēo
sibi ſm iusticiā vult fieri. Itē
primo facere qꝺ sibi vult fieri
iuste. ℔ ē primū honoꝛare. bo
nū de ipso sentire. oīa facta sua
etiā mala ad bonū ꝓuertere. sp
ī bono memoꝛiā sui hꝫe. sp ipz
ī bono ꝓmouere. sp bono suo
ꝓgaudere: ⁊ malo ꝓdolere. ino
cētiā suā sp excusare. ⁊ ipm ab
sentez ꝓpugnare. Hec enī ſm
iusticiā q̄sq̄ vult sibi fieri. ita
dicit ſm iusticiā. qꝛ iudex ꝓ
furto nollet suspēdi: ⁊ tñ debz
furē suspendere. qꝛ illud nolle
nō habet ſm iusticiā. Et p̄ do
bñ vellet spoliari: vt sibi licez
spoliare. quod tamē facere nō
debet. qꝛ illud velle non bz ſm
iusticiā. Itē iusticiā veraz ad
moꝛtuos seruat qui testamēta
ſm oꝛdinatōem eoꝝ expedire
nō tardat: qui ieiunijs. oꝛōib⁹
⁊ elemosynis ſm eoꝝ confidē
tiā penas eoꝝuz ꝓ posse suo al
leuiat ⁊ abbꝛeuiat. Item iusti
ciaz ad angelos seruat: qui sa
lutarib⁹ eo ꝙ cōsilijs acc̄elerēs
gl'az ipsis et hoc debitā nō re
tardat: quā ꝓ impenso nobis
ex obsequio ꝓmerent. ¶ Indu
ctiuū vere iusticie ē quod dicit
Dauid: Just⁹ dñs ⁊ iusticias
dilexit. eq̄tatē vidit vultus ei⁹.
Itē qꝛ iusto ꝓmittit in ꝑsenti
spes et leticia. ſm illud: Leta
bit iust⁹ in dño. Uel qꝛ iust⁹ in
dicitur exultatio et laudatio.
ſm illud: Exultate iusti ī dño
Uel ꝗa iustis indicitur secu
ritas ī iudicio. Tūc stabūt iu
sti ī magna ꝓstātia. Justis fit
etiā eterne vite repꝛomissio. ſz
illud: Justi ī ꝓpetuū viuēt ⁊c.
Et quicq̄d boni ī scꝑtura de⁹
pollicet: ℔ maxime ꝓ iusticiaz
acquirit. Officiū vere iusticie
ē rectificare cogitatiōes ⁊ affe
ctōes: vt sp ī deo sint. volūtatē
vt ꝓformis sit volūtati diuīe.
intētōes vt sp ad deū sint ⁊ ad
laudē ei⁹ cūcta referam⁹ Sili'r
oīa dirigere: vt sp ad spūalē fi
nē certū fiāt. ⁊ i his ē argumē
tū vere iusticie. ¶ Argumētuz
iniusticie ēvsurpare sibi q̄ ꝓ
ꝓrie sunt dei. ſ. laudē. honoꝛez.
amoꝛē. vindictaz. vel q̄ ꝓrimi

sunt. vl' q̄ ꝓ̄io debēt. Vera ei iusticia datvnicuiq; qđ suū ē.

De tpantia. Capi. xi.

Emperantia ꝑa et pfecta ē iusta moderatio motuū iterioꝝ et exterioꝝ opm. Ille verā tpantiā hz q̄ nō solū moderat coꝛ suuz a ꝓ̄uis cogitatōibꝫ et iutilibꝫ: sz etiā modū fuat i bōis ne sept⁹ et diuti⁹ cogitatōes bōe ihereant ꝯ̄ iustū tps requrit. qꝛ officiales cogitatōes lz vtiles sint nō sūt tñ tractāde ifra diuinū officiū: qđ dicit Bernū. Sil'r ꝑe tpat⁹ moderat affectōes suas: qñ aliq̄d vel nihil spare debeat vl' timere. et ꝯ̄tū et ꝯ̄diu. de q̄ aliq̄d vl' nihil gaudere debeat vl' dolere. et ꝯ̄tū et ꝯ̄diu ō q̄ amoꝛē vel odiū vel pudoꝛez hr̄e vel nō hr̄e debeat. et ꝯ̄tū et ꝯ̄diu Sil'r moderat itellectū ne ampliꝰi tpe ꝯ̄ optet se occupet circa aliq̄d ad intelligēdū. Sil'r moderat volūtatē q̄ lis vel q̄nta eē debeat: et intētō nē q̄lis vel q̄nta eē nō debeat ad quē finē. Sil'r liberū arbitriū ponderat q̄ntū debeat eligere bonuz. et q̄liter reꝓbare malū. ¶ Sil'r vera tpantia moderat liguā: qñ loq̄ndū. qñ tacēdū. et ꝯ̄diu ℞ ē tpe optuno. Qui loquēduz. s. bonis. nō suspectis. qñ loq̄ndū et vbi. s. loco et tpe nō suspecto. q̄liter et q̄ntū loq̄ndū. s. mature cū pōdere. nūero et mēsura. et ꝓp̄t q̄d. s. ꝓp̄t necēitatē vl' vtilitatē. ꝛp ne gocijs aie et coꝛpis. Sil'r mēsurat facta et moꝛes ad motū oīm mēbroꝝ: vt ſm ap'm oīa ordiate fiāt. et iusta intētōe ad debitū fiāt finē. ¶ Ad verā tēperātiā inducere nos dz sapiētissima ordiatō diuia. q̄ oīa dispōit i pōdere. nūero et mēsura ſm hāc ordiatōz oīs actō nr̄a moꝛes et vita nr̄a debēt eē moderata. mēsurata. nūerata et pōderata. Hoc ē i ꝑtute ꝓ̄ie cui mēsura. i ꝑtute filij cui nūer⁹. i ꝑtute spūſſcti cui pōd⁹ ascribit. ¶ Ad idē nos inducere dz exēplū tpantie ap'li dicēt; Sine offēsiōe estote iudeis et gētibus et eccl'ie dei sīē et ego ꝓ oīa oīb⁹ placeo. Vere tpat⁹ fuit q̄ nullū offēdit. et ꝓ oīa oīb⁹ placuit. ¶ Argumentū ꝑe tpantie hz: q̄ se moderat i victu. vestitu. somno. et i oīo modo carnali. et i letitia tpali nullā supfluitatē. neq; iordiatā delectatōez sz purā necessitatē i oīb⁹ his admittēs. Vere tpat⁹ i oīb⁹ seruare modū nitit. ꝓt ꝯ̄ i amoꝛe et laude dei et grārū actōne. Hā magn⁹ dñs et laudabil' nimis Jōq; sine mō et sine mēsura et

sine fine amãd⁹ ꝛ laudãdus ẽ. ¶Argumẽtũ distpantie est: cũ aliquis distortos bñs mores oẽs secũ ꝓmorãtes turbat. oẽs ínqetat. ĩ nullo cuiq̃ se conformat: ſz qđ sibi soli placet ñ approbat. ꝛ ñ pficere ꝓtẽdit. oibꝫ importabil⁹: sibiꝫ pi ītolerabil⁹. Aug. Jussisti dñe ꝛ ita factũ ẽ vt sibiꝫ ipsi sit pena oĩs anim⁹ inordinat⁹. quãto magſ alijs: Talis fuit Jsmael. ỏ quo scriptũ est: Man⁹ ei⁹ ꝓtra oẽs. ꝛ man⁹ oĩm ꝓtra ipm.

De compassione.
Capitulum. xij.

c Ompassio vera ꝛ pfecta ad deũ est incessanter ĩ corde tristicia vulnerari. p oñibus iniurijs deo illatſ et adhuc iferẽdis offẽdit se ꝛ amicſ suis. q̃s q̃ tãgit q̃si qui tangat pupillaz oculi sui. Oñia enĩ elementa compassa fuerunt xp̃o morienti. ¶Ad p ximũ vera compassio est condolere medullitus afflictionibus ꝓximoꝝ tam corpalibus q̃ spualibus: exemplo apli dicẽtis: Quis infirmatur ꝛ ego nõ infirmor? Dicit glo. Quis infirmat in fide vel in aliqua virtute ꝛ ego nõ infirmor? id ẽ nõ doleo de eo sicut de meipo Quis scandalizat ĩ aliq̃ molestia: ꝛ ego nõ vror ĩgne ꝓpassionis ¶Ad ptios ĩ purgatorio vera ẽ ꝓpassio: vehemẽter affligi acerbitate pẽaꝝ q̃s sustinẽt. ꝛ pcipue q̃a visione dei ꝛ fruitiõe interi sepank. et de⁹ ab ipsis interi plenarie nõ laudat. ꝛ ĩ illa afflictõe ꝛ ꝓpassiõe incessanter deo ꝛ ardẽter supplicare vt eos a tãta asperitate subito dignet eripe. ¶Ad verã cõpassionez inducere nos debet abũdãtissima cõpassio xp̃i ad nos. qui (teste Aug⁹.) sic festiat peccatorẽ absolucre a tormento ꝓscietie sue: quasi pl⁹ eũ cruciat passio miseri: q̃ ipm compassio sui. nec solũ compassus immo vere lãguores nostros ipse tulit: ꝛ dolores nostros ipse portauit. Hoc idem natura mẽbroꝝ suadet: apostolo teste Si patiat vnũ mẽbrũ omnia cõpatiunt. ¶Jtẽ duplex est vtilitas ꝓpassionis. q̃ etiã nos alicere debet ad compassiõez. s. charitatis confirmatio. Dicit enĩ in Ecclesiastico: Nõ desiplorãtibꝫ ĩ cõsolatõne. nõ te pigeat visitare infirmos. cum lugentibus ambula. et his in dilectione dei firmaberis. Jtem christi conregnatio sicut dicit apl⁹: Si ꝓpatimur ꝛ ꝓregnabim⁹. Rara ẽ ꝛtus ꝓpassiõis ꝓquerẽte dñm Jesu: Sustinu

qui simul ꝯtristaret ꝛ nō fuit. ¶Argumentū vere ꝯpassiōis est nō solū ꝯdolere amicis: verūetiā inimicis. Sic Joseph sup frēs singulos flebat. q̄ eūz p. xxx. denarijs vendiderunt. Sic Dauid planxit planctu magno sup morte Saul: qui eūz sepe occidere dispositerat. ymo doceri fecit filios Jsrael carmen planctus sup eundez. Sic moꝛtuo Absalon (qui eū extirpare voluit de regno) coo perto capite lugebat eum dicēs: Quis mihi detvt ego moriar pro te fili mi Absalon? Et similiter Job: Flebam inquit quōdā sup eo qui afflict⁹ erat: ꝛ compatiebat aīa mea paupi ¶Argumētū falsē ꝯpassiōis ē cū aliqs ꝟba ꝯpassiōis pfert. ꝛ vultū compassionis exhibet ꝛ tamē de afflictione gaudet i coꝛde suo. ꝛ afflictiōem primi cū posset puocat ꝛ nō alleuiat vl' affligentes qñ potest nō cō pescit. sed potius alios ad affligendū: signo. ꝟbo vel facto puocat ꝛ confoꝛtat.

De pace.
Capitulū. xiij.

Pax vera ad deū ē cū ānq̄ sensus ꝛ vsus mēboꝝ oīm: ꝛ oīa exteꝛioꝛa ꝛ i teꝛioꝛa ad nutū rōnis disponūt. cūq̄ oēs cogitatiōes. affectiōes. volūtates. intētiōes: ꝛ oīa iteꝛioꝛa fm ordiationē rōis fiūt. ꝛ illa rō ꝑmo ꝟ volūtatē dei penit⁹ ordinatur Quotiēscūq̄ ꝟo sine ꝯsensu rōnis bñ disposite q̄cq̄ agit: statim pax pectoꝛis ꝯturbat. Jlle veraz pacē cū deo hz (vt dicit glo. sup illud ad Roꝛn. v. Justificati p fidē pacez habeam⁹ ad deū) qui aduersū mandata ei⁹ ꝛria volūtate nō litigat. qui sequit̄ iussa dñi. ꝛ ad omne preceptū diuinū suuz flectit arbitrium. Pax eni vera ē ꝯcoꝛdare cū moꝛibꝫ pbis: ꝛ litigare cū vicijs. Jlle verā pacē cuz ꝑmo habet: qui toto nisu cauet ne quēq̄ ex ꝯpposito quacunq̄ occasione ꝑturbet. Qui eni ex deliberatōe quēq̄ perturbat sine turbatione nullatenus aliq̄ boꝛa esse pōt. Aut eni turbat⁹ si pōt se vindicat. aut si vidicare dissil'at: ex turbatōe tñ facta stimulū ꝛ remoꝛsuz ꝯscie sp se cū poꝛtat. Jlle verā pacē queꝛit: qui ꝯtinue seipm ꝯsiderat. ꝛ vnūquēq̄ ꝑpꝛio iudicio relinquēs: oīmibꝫ postpositꝫ curis trāsitoꝛijs: i sola dei ꝯtēplatiōe quiescit. Jbi eni solū mō vera pax inuenit̄. Teste Aug. Fecisti nos domine ad te: et nō est quietū coꝛ nostrū donec

reꝯcelcet ī te. Idē dicit: Pacifici aũt ī semetipīs sũt q̄ oēs animi sui motꝰ ꝓponētes ꝛ subiũciētes rōni. i. mētiꝛ spũi. carnales q̄z ꝯcupiscētias bñtes edomitas. atq̄z idipm qđ excellit ī boie. i. mēs ꝛ rō subiũciãt potiori. qđ ē ipa ꝓpitas vnigenitꝰ filiꝰ dei. Necq̄z ei ipare iferioꝛibꝰ pt nisi supioꝛi se ipe subiũciãt. Et ħ ē pax q̄ dat ī terra hoibꝰ bone volũtatis. ħ ē vita ꝯsũmati pfectiq̄z sapiētis. ¶Ad amoꝛē ꝑe pacis ducere nos ꝺz duplex vtilitas pacis. s. suauitas ꝛ q̄es mētis q̄ pacē sequit. q̄ suauitas ē q̄si ps ꝛ initiũ eterne suauitatis ꝛ q̄etis. vel qꝛ eternã ꝛ cõtinuã habitatõꝛ deo ꝓpat ī aĩa. q̄ ꝓpter nimiã mansuetudinẽ suã tm in coꝛde q̄eto locũ hꝫ ꝛ q̄escit. ps. teste. In pace in idipsum: doꝛmiã ꝛ requiescã Et itez: In pace factꝰ est locꝰ eius Qđ testat apls: Pacẽ habete: et deꝰ pacis erit vobiscũ. Veram pacẽ ꝓseruat hoc qđ dicit Hiero. super epl'am ad Eph. Si bona nostra inuicẽ diligamus. si pctã q̄ sine damno tricti: aut cũ spe salutis coꝛrigẽdoꝛum eradicare nõ pñt: vsq̄z ad messem vltimã toleramus sed etiã pfectõis opa que fieri ꝛ nõ fieri licet: ne infirmi scandalisent nõ facere disponam

¶Argumentuꝫ vere pacis habet: q̄ oẽm locũ: ꝛ oēs homines ꝛ oēs actões vitat: ex quibꝰ turbatio ꝓbabiliter sequi potest. ¶Itẽ argumẽtũ certissimũ vere pacis habet: q̄ ꝑcepta habꝫ dei. ꝛ vota semp ꝛ vbiq̄z tenet. Teste ps. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã. Argumentũ verissime pacis est: qñ caro ī omnibus spũi subiugatur. ¶Argumentũ falsi pacis habet: q̄ nõ euellet omnes radices turbationis: que semp pullulare solent. De sunt ꝓprie voluntates. animi libertas. moꝛũ singularitas. appetitus placẽtie. de quibꝰ alibi scriptũ est. Itez nõ est vera pax que ex ꝓpria ꝑtute nõ habeꝫ: sed ex gratia alioꝛuꝫ. Verbi gra. Sũt quidã qui firmã pacem habent interim q̄ nil contrarietatis sentiunt: sed quicq̄d eis placet hoc in oĩbus inueniunt. Cũ ꝓ aliud sit qđ ipsi nõ excogitãt. vel quod eis minus placꝫ: stat tim pacẽ coꝛdis amittũt. tunc nõ ē virꝰ pacis ī ipsis: sꝫ potiꝰ ī extraneis. Ideo illã pacẽ auferũt extranei qñ volũt. ¶Sꝫ qui veram pacem desiderant. nõ debẽt aduertere quid alĩ faciant vel loquant. siue adulentur. siue detrahãt. sꝫ semp que pacis sũt cogitẽt. et sic ꝑꝰ pa-

cis in ipsis veracit' pmanebit De hmõi regno pacatissimo ꝛ ordiatissimo missus ẽ foras ꝓnceps hui⁹ seculi (vt ait Augusti.) q̃ quersis inordinatisq̃ dñat. hac pace intrisecus ꝓsti tuta atq̃ firmata: qualscũq̃ p⁹secutões ille q̃ foras missus ẽ. s. ꝓnceps hui⁹ mũdi forinsec⁹ ꝓcitanerit. auget gloriaz q̃ fm deũ est. nõ aliq̃d i illo edificio scz ꝥ tutũ labefactãs: sz deficiẽ tib⁹ machinis suis innotescere faciẽs quanta firmitas int⁹ ex tructa sit. Jdeo ór: Beati q̃ p secutõz patiunt ꝓpter iusticiã qm̃ ipsoz est regnũ celoz.

De misericordia.
Capitulum. xiij.

m Jsericordia vera ꝓsistit i trib⁹. i dãdo. i ꝓdonãdo ꝛ superogãdo. Uere misericors qñ aliq̃d habet i digẽtib⁹ necessaria subministrat. Qõ si nõ faceret verã miscõiam nõ cõpleret. dicente Christ. Quãdiu aliq̃d habẽs omnib⁹ nõ suffecer⁹: nõ dũ omne ꝓplesti. Quisq̃ enĩ fatue virgines oleũ habuerũt: sz nõ copiosũ vsq̃ i finẽ. Hãc miscõiã habuit Job cũ dixit: Forꝛ nõ mãsit pegrin⁹: ꝛ ostiũ meũ viatori patuit. Si negaui q̃ volebãt pauperib⁹: et oculos vidue expectare feci? Si comedi buccellã meã solus: ꝛ nõ comedit pupill⁹ ex ea? q̃ ab infãtia mea creuit mecũ miseratio ꝛ de vtero matris mee egressa est mecũ. Sed q̃ dat substãtiã ꝛ iniurias nõ ꝓdonat: nullam miscõiam facit: vt dicit Greg. Jdeo vere misericors spontꝛ anteq̃ rogek: oẽm iniuriaz ex corde remittit. nũq̃ vindicatus: nec p se nec p alios. imo ꝥ misericors paratior ẽ ad remittendũ iniurias q̃ sit ad petẽdũ ¶ Hã vere misericors pl⁹ dolet de pctõ iniuriantis q̃ p afflictiõe ꝓpria quã iniurios⁹ suffert. Sicut Dauid Semei maledicẽti: ꝛ lapides ꝓtra cuz mittẽti ex corde dimisit: etiã ñ petẽti: ꝛ ne ab iimic⁹ occideret⁹ phibuit dicẽs: Dimitte cũ vt maledicat iuxta p̃ceptũ dñi: si forte respiciat dñs afflictõem meã: et reddat mihi bonũ pro maledictione hac hodierna. Sic Joseph pepcit frib⁹ suis añq̃ peterẽt flendo sup singulos. Nec ĩ ℔ sufficit vere misericordie: nisi etiã iniuriãtib⁹ p cib⁹ suis a deo veniã obtineat Sic Moyses iudeis ipm lapidare volẽtib⁹ gr̃az impetrauit dicẽs: Aut dimitte eis noxam hãc: aut dele me de libro quẽ scripsisti. Sic Stephan⁹

lapidātiby. sic dñs Jhs crucifigētiby grāz obtinuit. cū vēqz dixit: dimitte eis qz nesciūt q̄d faciūt. vbi valde iniuriātes excusanť. q̄si diceret: nō hñt sensū. nō enī sciūt q̄d faciūt. Jōqz ipsis nō ē merito iputāduz sz pcēdū. ¶Ad amorez ve mie īducere nos dz. qz de⁹ i sua natura sūme mificors ē. z ī alīs miscōiaz diligit sup modū. sic ipe dixit: Ēūtes discite q̄d est: miscōiaz volo z nō sacrificiū. ¶Aliud īductiuū miscōie ē qz mificors de⁹ imificordes homies ī iudicio sine miscōia iudicabit. teste Jac. Judiciū sine mīa fiet ei q̄ nō fecerit mīaz z mificordes a dō copiose miscōiaz pseq̄nť. Fenerať ei dño q̄ miserek paupi: z cū magē vsura et lucro recipiet q̄cq̄d paupiby elargiť ¶Officiū miscōie ē collocare singulos p meritis apō deū. iuxta illō Eccī. Dis miscōia locuz faciet vnicuiqz sm opa ei⁹. ¶Argumētuz vere miscōie ē: cū alīqs sibi subtrahit: q̄cq̄d salua vita sibi sbtrahere pōt. Jnsup cōtinue laborat (etiā sup vires) vt possit īdigētiby ampli⁹ subuenire. ¶Argumentū falsē miscōie ē: cū necessitatē cuiuslibet p posse nō subleuat: sed dicit indigentiby illud Jaco. ij. Jte in pace cale faciami z saturami: nō dederitis aūt eis q̄ necessaria sūt corpori: q̄d pderit? Ūñ Chrisos. Oportet si ex tuis tribuerś nō ita parcū esse. nūc autē q̄ sunt dñatoris das. cui⁹ grā pusillanimis es. vel cū iniuriātiby remittit: sed ob hoc qz scit deū sibi nō remittere nisi pr⁹ ipse remittat. aut cū voceten⁹ orat p iniuriantiby. z tñ p eoz⁹ fusione gaudet interius.

De concordia.

Capitulū. xv.

V Era cōcordia ad deū ē vnirī voluntati diuine ī pspēris z īaduersis. z p posse diuis moribz z exemplis Jesu xpi pformari. Dicit enī Johānes ēps. qz nihil digni⁹ est q̄z qz homo sui cōditorś sit imitator. z sm modū ppzie facultatś diuini operis executor. Hanc vnionem petiuit nobis dñs in penultimo instanti vite sue dicēs: Sicut tu pater in me z ego ī te: vt sint vnū ī nobis. ¶Item vera concordia in primos est. cum oībus. in oībus. idē sapere. idē sentire que sunt ad deū. sicut ī p̄mitiua ecclesia multidis credētiū erat cor vnū z aīa vna ī deo. i. ad oia q̄ spectabāt ad deū. Jtē alīs pformari ī ci

bo ꝛ potu. somno. ī moꝛib ꝛ ī opib q nō sūt ꝺ deū nec ꝺ pfessiōꝛ suā. nec ꝺ pfectōꝛ: vt pl̄es lucrifaciam⁹. sic ap̄l's fact⁹ ē ī firmis ifirm⁹ vt ifirmos lucri faceret. oib oia fact⁹ ē: vt oīes saluos faceret. ¶Ad amoꝛē ꝺ ꝑcoꝛdie īducere nos ꝺz q̄ valde laudabil' ē deo. ꝛ valde placita ꝑcoꝛdia fratꝝ. sic ipe dicit p Salomonē. In trib placitū ē spūi meo q̄ sunt ꝓbata coꝛā deo ꝛ hoīb. ꝑcoꝛdia frm. ꝛ amoꝛ pxioꝝ. ꝛ vir ꝛ mulier sibi ꝓsentiētes. Hā miseri hoīes ꝟ fuāt ī terꝛ q̄ ꝺ angeli fuare no luerūt ī celis. ¶Ad idē īuitare ꝺz diligentia Jesu xp̄i: q̄ fecit ꝑcoꝛdiā int deū ꝛ hoīes. ꝛ int ap̄l̄os cū eēt ꝓtētio int eos q̄s eoꝝ videret eē maioꝛ. ꝛ cū indignati sunt decē ap̄li de Jacobo ꝛ Johe. eo q̄ volebāt sedere ad dextraz ꝛ sinistrā ei⁹. In bis enī oīb xp̄s eos cōcoꝛdauit. ¶Argumētū vere ꝑcoꝛdie ē ad deū testimoniuz ꝓscie nō esse pctis guib iuolutū. sic ap̄l's habuit dicēs: Nihil mibi ꝓsci⁹ sū. sē. Et Job: neq̄ eīm reꝑhēdit me coꝛ meū ī oī vita mea. Uel feruēs desideriū pficiēdi ī oīb bonis ꝼm dei ordinatōꝛ. ¶Argumētū ꝟ ꝑcoꝛdie ad primū ꝺz: q̄ ad oēs tā sctē se ꝺz. vt null⁹ deipo q̄relā moueat. nec etiā verbū malū ꝺ ipso loq̄ valeat. Utrūq̄ ꝟ argumētū habuer̄t parētes Johis baptiste. Erāt enī ambo iusti apud deū. īcedētes ī oīb mādatis ꝛ iustificatōib dei. quī tū ad primū. sine querela. quo ad scōm. ¶Silr argumentū de vtroq̄ habuit Judith. ꝺ q̄ scptū est Erat ī oīb famosissima. qm̄ timebat deū valde. nc erat q̄ ꝟbū malū loq̄rec de ea. ¶Argumētū falsē ꝑcoꝛdie int deū ꝛ hoīez ē. qñ aliq̄s nō sollicite inuestigat ꝓsciam. ꝛ sic ꝙ erroneā ꝓsciam credit se placere deo. cū in oīb vere displiceat. ¶Argumentū falsē cōcoꝛdie ad primū habet. cui bona opa ꝛ scī moꝛes aliorū in coꝛde displicēt: que tū q̄q̄ ꝟbo ꝓmēdat. ¶Argumētū aūt discoꝛdie inter deū ꝛ hoīem ē. cū hoī displicet diuina ordīatio circa creaturas. et diuini moꝛes ꝛ exēpla ꝛ sctissima opera Jēu xp̄i. Uñ scptū ē. Displicet deo cui displicz de⁹. Argumētū discoꝛdie ad primū ꝺz q̄ sensū suū alīs ꝓponit. ꝛ sp sensū alioꝝ post se trahere nititur seu disponit. ꝛ nunq̄ aliorum sensui sensum suum coaduna re ꝓponit.

De constantia.

Capitulum. xvi.

Era cõstã-
tia est: cuz homo nec ī
psperis nec ī aduersis a pfecti
one retrahi pt: sicut Job: Do
nec deficiã inquit: nõ recedaz
ab innocẽtia mea. iustificatiõz
meã quã cepi tenere nõ deserã.
Nec minis nec blãdicijs ĩdu
ci põt ad trãsgressionẽ veterũ
z diuinorũ preceptoz. sicut se
ptẽ fratres ī libro. ij. Machа
beoz. Qui p̃cisis linguis z ab
stracta cute capitis: z cesis sũ
mitate pedum z manuũ. in ol
lis eneis viui torquebant. Et
Eleazarus sub simulatõe no
luit illicitas carnes comedere
sz dixit se velle p̃mitti ī ifernũ.
¶ Ille verã pstantiã hz: q̃ nun
q̃z a laude diuina cessat Juxta
illud: Bñdicã dñm ī oĩi tpe:
semp laus eius in ore meo. Et
nõ cessat a feruẽti desiderio p
ficiẽdi. Hã teste Leone papa:
Hemo ẽ q̃ in hac vita pfectioz
sanctioz q̃z esse non põt. Et ibi
quilibet incidit ī deficiẽdi pi
culũ: vbi proficiẽdi nõ ꝓpoſu
erit appetitũ. ¶ Ad verã cõstã
tiã inducere nos debz pstãtia
martyrũ: z pcipue virginuz: q̃
ī sexu fragili eternã gloriã per
pstantiã meruerũt. Sed am
plius nos ad cõstantiã moue
re debet ptinacia iudeoz z he
reticoz: z temeritas puersoruz
hoĩm ī malicijs suis: q̃ pfidia
z ptinacia iniquitatũ suarũ g̃
ue tormentũ habẽt ī pscia ī p̃
senti: g̃uissimã penã anie z coz
poris expectãtes. ¶ Argumẽ
tũ vere pstãtie est: cũ q̃s nec p
amissione reꝝ. neq̃z corpis ces
sat ab oĩibz q̃ deo placẽt. Si
cut Thobias a sepultura moz
tuoz nõ cessauit. p q̃ rex Sẽ
nacherib oĩa sibi abstulit: z in
sup occidi p̃cepit. Sic Dani
el ab oratõne nõ cessauit. Sic
apli post resurrectiõez xp̃i. nec
ppter flagellatõem: nec ppter ti
morẽ mortis a manifestatõne
nomis xp̃i cessauerũt: dicen
tes aduersarijs: An deo magꝭ
obedire oportet vel hominib
vosipsi iudicate. ¶ Argumẽtũ
incõstantie: cũ quis ppter fa
uorẽ hoĩm. vel ppter lucꝝ ali
q̃d obtinendũ recedit a via iu
sticie. Sic Balaã ppter ami
ciciã z munera Balach prece
ptuz dñi dicere noluit pplo
Jsrl. Uel ppter timorẽ rerum
tpaliuz amissione. sicut ille di
ues recessit tristis a dño Jesu:
cũ suaderet ei pfectõnez. Erat
enim multas hñs possessiones
q̃s dilexit. Uel ppter timorẽ coz
poris. sicut apli oẽs a dilecto
dño Jesu fugerũt. Bathati
as vo ptẽnẽs oẽs hoies z bo

nores a nunciis regis Antiochi phibitus ẽt munera promissa Relinquẽs omia sua fugit in mõtes: vt legẽ dñi ꝓseruaret. Istũ nec appetit regal amicicie: nec timor rex tpaliũ retraxit a via iusticie Similit nec timor corpis retraxit btm Stephanũ a via iusta: sed intuens in celũ inter ꝑsuras lapidũ: fixus p mãsit i xpo. Similiter et Paulus q̃ dixit: Nõ solũ alligari: sed mori parat sum p noie dñi Jesu christi i Hierusalem tẽ.

De largitate.
Capitulum. xvij.

V Era largitas tas ꝛ pfecta est: cũ aliquis homib indigẽtibus res tpales p posse suo largiter hilariterq; amministrat Immo etiã oĩbus indigẽtib spũalia dona requisit libẽter ꝓmunicat. videlicet ĩ ꝓfessionibus ꝑdicatõib. ꝓsilijs ꝛ doctrinis nec solũ desiderãtibus ĩ hmõi parat est: immo etiaz nõ desiderãtib ꝛ nõ curãtib doctrinã ꝑdicationũ. Scõm ꝓsiliũ apli: Oportune et importune particĩpat: imo etiã inuitis et ignorãtibus oratões. gemit. fletus coram dño ꝓmunicat. Nec in hoc sufficit vero largo nisi etiã se totũ cuisceret in studio. ĩ meditationib. ĩ sanctis opibus cõtinue p salute oĩm ꝓximoz. ¶Ad hanc largitatez inducere nos debz appetitus ꝓformitatis dei. qui tam continue dat omnib dona sua tẽporalia ꝛ spũalia: etiã nõ petẽtibus. Et sup oĩa carnẽ suam ꝛ sanguinẽ suũ. Nec sufficit ei dare dona sua simpliciter: nisi etiaz seipm immẽsum det. Jn singulis donis cõmendat largitatẽ suã: q; nulli negat dona sua quantũcũq; aduersẽt sibi. immo pluries ĩ nocte et in die dona sua turbis elargit q̃q̃ a quocunq; offendat. ¶Approbat ĩ hoc largitatẽ suaz: qñcũq; aliquã oportunitatẽ iuenit in recipiẽte: statim ab influxione spũaliũ donorũ nequaq; se poterit cõtinere. licet ex sapientia diuina cognoscat: q; recipiens illa ĩ ꝓximo debeat amittere. vel eã ꝓtinue deturpare. ꝛ ipsuz p eadẽ impugnare. Ad idẽ nos inducere debet: q; aliena sunt que damus. Et puerbiũ est: q; late corrigie incidunt de pellib alienis. Christ. Oportet si ex tuis tribueres nõ taz parcũ esse. nũc aũt que dñatoris sunt das: cui gr̃a pusillanimis es. ¶Argumentũ vere largitatis est: cuz aliquis dat sua

ídigētibꝫ hilarit: sine meritꝫ alicuiꝰ: ꝛ sine spe recōpensatiōis. Sic dedit dñs Jesus et se et omnia sua. ꝛ ꝟ ē magne pfectionis. Nec sufficit ꝟo largo dare sua. imo etiā p salute ꝓximi tpe necessitatis vsq; ad mortē exhibet semetipm. Sic docet btūs apl's Johes. Sī Xp̄us aiaz suā p nobis posuit ꝛ nos debem⁹ aias p fratribꝫ ponere Ad ꝟ tñ magꝫ obligant plati Banc largitatē habuit apl's dicēs: Ego ipse libēter impendar p aiabꝫ vr̄is. quasi diceret Quottidie morior ppter gl'az vestrā. i. picula mortꝫ sustineo Vere largꝫ sine spe recōpēsatōnis dat dño totū qđ ē ꝛ quod habz ꝛ potest ad eterne laudis augmētatōz. Singulis angelis ꝛ sctis ad ppetuā exultationē. singulis pctōribꝫ ad ꝙuersionē. iustis ꝛ pfectꝫ ad pfectōnis ꝓfectatōz ꝛ ꝓfuatōez. singulis purgādis ad penaꝝ mitigatōem ꝛ abbreuiatiōz. ¶Argumentum falsę largitatis est cuz aliquis dat sua vt laudet. ne alijs vilioz reputetur. vel vt a clamore pauperis liberetur. ꝛ tunc rem et meritum perdit. Item falsę largus est: qui dat sua ppter coactōem. vel ppter aliquem fauorē. vel ppter spez gratie in p̄senti: ꝛ glorie in futuro. vel ppter timorē iudicis q̄ p̄cipit dare. cuiꝰ p̄cepti transgressionē impune nō trāsiret.

De veritate.

Capitulum. xviij.

VEritas iusta est: qñ vere concordat mens ꝛ lingua ꝛ opera: vt qđ sentit i corpore pferat ore. p ficit in ope: exemplo apl'i inuitantis: Estote imitatores mei ꝛ obseruate. id est imitami eos qui ambulant ſm formaz nostram. Glosa. sicut ego credo. doceo ꝛ viuo. Ille verax est q̄ deo ꝛ hominibus immutabiliter oīa vota seruat. ꝛ oīa verba sua simul ꝛ dicta ꝓplet: nisi ea salubriori cōsilio qñq; mutet. sicut dñs qñq; ꝓpriaz sniam mutauit. vt patz in Ezechia ꝛ ninivitis. ¶Ad amorez veritatis nos inducere dz. qa ꝑs ē veritas. ꝛ qz veritas sp i se amabilis ē Et licet aliq̄bus qñq; grauis sit veritas ꝛ intolerabilis: nō est hoc ex pte veritatis: sed ex mala volūtate eoꝝ quā libēter implerēt: si veritatem cōtrariaz nō haberēt. Castis ꝛ humilibus amabilis est veritas. que cōmendat castitatem ꝛ humilitatē. et detestatur impudiciciam ꝛ ſupbiaz. que nimis cōtraria est impudicie

& supbis. que pscīam suā i oppositis firmāt. Et q3 ꝓitas vicit oīa: sicut pbatū ē i Esdre. & q3 veritas imutabilis est. sicut dicit dñs Jhs: Facilī⁹ est celū & terrā trāsire q̄m ꝓba mea p̄terire. ¶ Argumentū veritatis ē cū q̄s nec p fauore alicuius: nec p vtilitate, pba. nec p amissione rerū vel corpis veritatez i se relinq̄t. nec dissimulat. nec palliat in alīs. nec vnq̄m ex proposito aliq̄d falsū dicit: nec dicere pponit. nec ꝓba sua semel dicta (nisi ppter causā necessariā) pmutat. Exēplo Balaā dicēs: Si dederit mihi Balach domū plenā argēti: nō possuz dicere nisi q̄d dixerit mihi dñs Et silr exēplo Hiere. michee. Danielis. & alioz ꝓphetarū: q̄ nulla cā vinci poterāt: vt a veritate ꝓbis vel factis aliquatenus deuiarent. ¶ Argumentū falsitatis est: vnū hr̄e i corde & aliud in ore. & verba sua ex facili sine causa vtilit necessaria permutare. Jlle ꝓo nō solum fallax est (vt dicit Chrīs. imo etiam proditor est veritatis) q̄ transgrediens veritatē: palam pro veritate loquit mendaciū Sed qui etiam nō libere pronunciat veritatē: quam libere oportet pnūciari. aut nō libere defendit veritatem quam libere defendere conuenit.

De mansuetudine. Capitulum. xix.

v Era mansuetudo siue benignitas est. cū ppter illatas iniurias mens nequaq̄m exacerbat. nec amaritudo cordis exteri⁹ iudicat. sed est quasi homo nō audiēs: & nō habens i ore suo redargutiones. exemplo Jesu xp̄i dicētis: Ego q̄si agn⁹ māsuet⁹ q̄ portat ad victimā. qui corā tōdēte se obmutescit & nō apit os suū. Un̄ dicit glo. sup Mat. Mitis ē quē asperitas seu amaritudo ñ afficit. ſz simplicitas fidei ad oēm iniustitiam patiendā instruit. Mitis est quē nec rancor nec ira afficit: sed oīa equanimit sustinet Sic fecit Moyses q̄n Maria & Aaro ꝯ ipm murmurauerunt. Jdeo dictū est: Erat enī Moyses vir mitissimus sup oēs homines qui morabant i terra. Hui⁹ virtutis magnitudine quasi magistrum se fecit dñs. quod nō faceret nisi vna summe pfectionis hec virtus esset. Discite inquit a me. quia mitis sum. Mansuetus nec irritat nec irritatur. nec nocet. nec nocere cogitat. Mitis autem est: qui malis motibus

dñatur. hec omnia dicit glosa ¶Ad amorez mansuetudinis inducere nos debet beatitudo pmissa ex psona xpi dicēs Beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terram. Mansueti enī hereditabunt terrā: z delectabūtur ī multitudine pacis. Et Petr⁹: Mansuetis dabit grāz. ¶Argumentū vere māsuetudinis est: cū mēs in afflictōe nō murmurat. nec mozdentes verbis remozdet. nec in facie aliquaz asperitatē demonstrat: sed quietū animū ad ihabitādū deo semp reseruat. ¶Argumentuz falsē mansuetudinis est: cū hō verba mollia z mansueta pzofert. faciem mansuetā exhibet. z tamen grauē amaritudinē ī mēte portat.

De fide.
Capitulū. xx.

V Era fides est credere patrē z filium z spūmsanctū esse vnū verum deum. et q̄ in his tribus psonis ē vna z idiuisibilis deitas. coequalis gloria. coeterna maiestas. Quilibet eoz est increatus. immēsus. eternus. summe bonus. sapiēs. oīnipotēs. vnus deus z dñs. Nec tñ tres sunt increati. immensi. boni. eterni. sapiētes. oīnipotentes: aut tres dñi aut dñs: sz vn⁹ increatus. immēsus z ē. Et in his trib⁹ psonis nullus est pioz aut posterioz. qz coeterne sūt Nec aliquis maioz aut mioz: qz p oīa z in omnib⁹ sunt coequales. Differūt tamen pprietatib⁹. qz pater est ingenitus. a nullo habēs oziginē. Filius a patre est genitus: lumē de lumine. deus verus de deo vero Spūssctūs nec est creat⁹. nec genitus. sed equalit̄ pcedit ab vtroq̄z. ¶Jtē vera fides iubet credere: q̄ dñs noster Jhesus xps est ver⁹ deus z ver⁹ homo eternaliter natus de patre fm diuinitatē. tempaliter natus ō matre fm humanitatē. z p oīa equalis patri fm deitatez. qui assumpsit aiam ex nihiloz corpus de purissimis sanguinib⁹ btē virginis. Jmpassibilis et immortalis fm diuinitatem. passibilis. mortalis fm hūanitatē. Jtē q̄ verā fidē hñs credit oīes articulos. septē pertinentes ad deitatē. z septē ad humanitatē Jesu xpi. ¶Ad verā fidē nos inducere debet fides antiquoz fideliū. s. Abraam. Jsaac z Jacob. Moysi z similiū. Et infideliū. vt Raab meretricis: z similiū. Per hāc placuerūt oīes antiqui deo. qz sine fide impossibile ē pla-

cere deo: vt dicit apostol⁹. Ad idem nos inducere debet duplex vtilitas fidei. Nam vera fides omnia potest. oīa impetrat. teste dño Jesu: Omnia possibilia sunt credenti. et q̄c/quid orantes petitis: accipietis. Etiam si dixeritis monti huic: Tolle te et iacta te in mare fiet. Sicut mōtes Laspij petente Alexandro adunati sūt. ¶Argumentū vere fidei est frequēs exercitiū in bonis opib⁹ Nā sicut corp⁹ mortuū ē sine spū. ita fides sine opibus mortua ē vt dicit Jaco. ¶Argumentū falsē fidei ē: nō credere septuaginta p oia: sed putare q̄ oia fiant ex fato vel cursu nature. et nō ex dei puidētia. Item dicit Augus. q̄ ille deum esse nō credit: qui ea p̄sente deo occulte facit q̄ publice p̄sentib⁹ hoīb⁹ facere ptimescit. Item Hiero. Nō ē vere xp̄ianus qui nō audet in eo statu mori in quo viuere audet. Veu multe fuerunt olim hereses: ō quibus scribit Hieronimus. Liberū sic confitemur arbitriū vt dicamus nos semp indigere dei auxilio et tā illos errare qui cum Manicheo dicūt hominē peccatū vitare non posse: q̄ illos qui cū Jouiniano asserunt homines peccare nō posse. q̄ vterq̄ tollit anime libertatē. Nos autez dicimus hoiem et posse peccare: et nō peccare posse.

De spe.
Capitulum. xxi.

Vera spes est certa expectatio future beatitudinis p̄ueniens ex gratia dei et meritis p̄cedentibus. Hec duo necessaria sūt ad veraz spem. Gratia enī dei nō nisi p merita conseruatur. Meritis autez sine gratia nemo saluatur. Spes ergo sine meritis nō est spes: sed p̄sumptio dici potest. Ille verā spez habet. qui licet frequenter se i bonis operibus exerceat. nunq̄ tamen suis meritis. sed solū i supabūdāti bonitate et diuia largitate dei p̄fidit: nesciēs vtrū deo bona sua placeant: cū omnes iusticie nostre sint sicut pānus menstruate. Ille verā spē habet: qui deo sacrificiū iustū offert. Juxta illud: Sacrificate sacrificium iusticie et sperate in eo. Istud sacrificium ē vnigenitus dei filius Christus ie sus: qui se p̄o peccatis totius mundi obtulit deo patri i ara crucis: amplioz ē em en daz ofrens q̄ mundus tot⁹ debebat Unde dicit Ambro. Sufficisset vna gutta tā precioſi san

guis ad redimẽdũ totuz genꝰ hũanũ: sed abũdanter effudit vt abundantiã dilectõis ostẽderet. Jn hoc est tota salus et spes nostra. Juxta illõ Bernũ. Peccãti mihi peccatũ grãde: ꝓscientia turbabit̃: sed nõ ꝓturbabit̃. qz vulnez dñi recordabor. Ego ꝙ qõ mihi deest ex me: fidẽter mihi vsurpo ex vulneribꝫ q̃ miscõia affluunt. nec desunt foramina p que effluat miscõia. Jpse enĩ ieiunauit vigilauit z orauit. sũdauit z lassatus est: lachrimatus ẽ. flagellatus z crucifixus est: vt ĩ ipso supplementũ oĩm defectuum habeamus. ¶Ad verã spez beatitudis ĩducere nos debz excellẽtissimꝰ amor. quo cogente cũ tanta amaritudine salutez nobis ꝓmeruit. Et ne obtẽta nobis salus deperiret: diligentiã tantã adhibuit: vt conferret nobis angelos ad ꝓtectiõz scẽptură in eruditõez. exempla sua z sanctoz suoz ad demonstratõem. corpus z sanguinez ad ꝓfortatõz. ¶Argumẽtũ ꝙ spei hz. q̃ viriliter resistit malꝫ. z ꝓfortat ĩ bonis. qui virilis ẽ in aggressu arduoꝝ. z fortis ĩ pscuerãtia ipsoz. Juxta illud Viriliter agite z ꝓfortet cor vestrũ: oẽs qui speratis in dño. ¶Argumẽtũ false spei hz: q̃ ꝓcepta diuia z vota trãsgredit̃. nõ curãs vitã suã corrigere ꝛ scripturã. ꝓsumẽs nimis sine meritꝭ de bonitate dei. talꝭ spes vana ẽ. sic̃ dr ĩ li. Sap. Spes impĩ tãq̃ lanugo que a vẽto tollit̃. et tanq̃ spuma gracilis que a pcella dispergit̃. z tanq̃ fumus qui a vento diffundit̃. z tanq̃ memoria hospitis vnius diei ptereuntis.

De timore.

Capitulũ. xxij.

Vstus timor est fide et moribꝫ diuinoz diligẽs custodia pceptoz. Jtẽ iustꝰ timor est anxietas corda trahẽs hoĩm ab illicito vsu mẽbrorũ sensuũq̃ exteriorum: ne anima vel a deo sepeꝛ. vel a familiaritate ipius aliquantulũ elongeꝛ: cauẽs ei am ne mens vel ĩ cibo vel ĩ potu vel in somno: vl̃ aliq̃ creatura delectatiõz nimiã querat. et sic a feruore tepescat dei. Hãc anxietatẽ habet spõsa ad sponsum charissimuz: ne in aliquo motu. incessu. ꝙbo. facto ipm offendat: q̃ ingratitudinez eiꝰ ĩcurrat. Justꝰ timor cogitat nõ solũ a pctis grauibꝫ: imo etiã a venialibꝫ abstinere. Nã ex cõsuetudĩe venialiũ securitas mẽtis z familiaritas dei amittit̃.

ꝛ gra multiformis cõicati negligit. ¶Ad iustũ timorẽ nos inducere dz mltiplex ei⁹ vtilitas Est enĩ inutiũ sapiẽ et iusticie. Juxta illud: Qui sine timore ẽ nõ põt iustificari Itẽ ẽ signaculũ ꝛ pclusio oim ꝑtutũ ꝛ gratiaꝝ. Juxta illud: Timor dñi omibus se supponit. Ubi nõ ẽ timor dñi: ois gra subito dispergit. ꝛ cõsciẽtia puertit. ẽm illud: Nisi tenueris te instãter ĩ timore dñi. cito subuertẽ domus tua. Ait pha. Qui timet dñm omnia timent eum. Deniq; adeo magnifica est fortitudo timenti deum vt pessimus auctor malicie vbi timor dñi ẽ appropinquare non audeat. sicut testat Salomõ. Timor dñi ad vitaꝝ. ꝛ in plenitudine pmorab absq; visitatõne pessimi. ¶Alia vtilitatẽ timoris dñi dicit Bern. In veritate didici nihil adeo efficax esse ad pmerendã gratiã. retinendã. recuperandã. quemadmoduz si semp inueniaris cozaz deo nõ alta sapere sz timere. Time cũ arriserit gratia. ne ĩdigne operaris ex ea. Time cum recesserit mox casurus. Time cũ denuo reuersa fuerit. ne recidiuũ patiaris. ¶Ad idez nos inducere debet miserabil' casus angelorum. De quo Job ait Ecce qui seruiũt deo nõ sunt stabiles. ꝛ in angelis suis reppe/rit prauitatez. quãto magis qui inhabitãt domos luteas ꝛ terrenũ habẽt fundamentũ. ꝓsumunt velut a tinea. Et casus sanctoꝝ viroꝝ ab initio mũdi sicut fuit Ad dã. Sãson Salomõ. Dauid. ꝛ oẽs ap'li. et beati viri sanctissimi pternũ tur. Juxta illud ps. Cadent a latere tuo mille. id est qui deberẽt sedere ad latus iudicis ĩ iudicio. et decez milia a dextris tuis. id est qui deberent locari ad dexteram Jesu christi. Uñ dicit glosa. Sunt multi q̃ putant se cũ christo iudicaturos. ꝛ sunt multo plures qui se putãt collocãdos a dextris inter saluãdos. sed qz de se pñumũt nõ habẽtes ĩ alto radicẽ charitatis defixã decidũt a cogitatõibus suis. Ad idẽ nos inducere debẽt exẽpla scõꝝ timentiũ deũ Sicut Job q̃ de se dicit Quasi tumẽtes fluctus sup me semper timui deum. Et sup illud Job. xxi. In puncto ad infernum descendũt. Dia mea. dicit glo. Pẽsate q̃s vestrũ de requie secur⁹ sit. cũ ꝺ ea trepidat ipse quem iudex laudat. Itez Hiero. de seipso loquit. Quotiens diẽ iudicij toto cozde cogito ꝓtremisco. q̃d ꝗ nos mise

ri acturi sumus vbi tanti trepidāt viri. ¶Argumentū iusti timoris habet: q̄ tā sollicit⁹ est oīm que dei sunt: vt nullo tpe vel loco quicq̄ eorū negligat. que sibi possibilia sunt. imo p posse oīa frequenter operat Un̄ dicitur in Ecclesiastico: Qui timet deum nihil negligit. Et iterū: Qui timet deum faciet bona. ¶Argumentuz in iusti timoris habz: qui p amissione rerū vel corpis: non propter deū bonū facit vel maluz facit z bonū dimittit. Huc timorē phibet dñs dicēs: Nolite timere eos q̄ occidunt corpus. Et Isaias: Tu quis es vt timeas ab homine mortali: De talibus dicit dominus Ubi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciā: ¶De laude enim timoris ipse spiritussanctus studiose describere curauit dicens: Timor dñi gloria z gloriatio. letitia et corona exultationis. Quid preclarius aut sublimius de quacūq̄ virtute dici potuit: Deide timor domini delectabit cor: z dabit letitiam z gaudium in longitudine dierum. Et consequenter: Timenti deum bene erit in extremis: z in die defunctiōis sue benedicetur.

Deleticia.

Capitulum. xxiij.

Era leticia

sine gaudium est consolari in his que in deo sunt. Materia enī omnis gaudij ē ip deo. scz potentia. sapientia. bonitas. largitas. pulcritudo beatitudo. miscōia. iusticia vi tas. nobilitas. sanctitas. manſuetudo. fidelitas. charitas. bumilitas. et si qua sunt similia. Et hec oīa immensa et eterna sunt in deo. Ille verā leticiam habet qui sincerā habet cōscientiam in oīmibus factis suis nec vnq̄ transgreditur scienter p̄cepta diuina vel vota: sed semp intendit proficere z exēplis Jesu christi: z diuis moribus se conformari. De hac p̄sciētia gaudebat z gloriabat ap'lus dicens: Gloria nr̄a hec est testimoniū p̄scientie nostre Q̄z i simplicitate et sinceritate dei: nō i sapiētia carnali: sed in gratia dei cōuersati sum⁹ i hoc mūdo. abundantius autez ad vos. ¶Ad verā leticiā inducere nos debet. q̄ sup omnia bonus deus inter oēs creaturas solā creaturā humanā intantū sibi vniuit: vt vere dicat deus esse homo. z homo esse de⁹ et quicq̄d habet deus p naturā: habet homo p grām. Hus

ꝯ eniz angelos apprehendit: sed semen Abrae dicit apl'us. Glosa Christ. Reuera magnū z mirabile est carnem nostraz sursum sedere: z ab angelis et archangelis adorari. ¶Aliud inductiuū est. ꝙ nos certificauit ō eterna beatitudine ꝓmissis legis: et ꝓphetarum iuramento. Jusiurandū qđ iurauit ad Abraam patrē nostrū: daturū se nobis. Per ꝓuilegia quattuor euāgelistaꝝ. p testimoniū apl'oꝝ. p pignꝰ spūssctī in baptismo. p arrā. id est p̄gustationē in deuotōne z dulcedine dei. p obsidē qui est xps vnigenitus filius dei. Ad hoc duplex gaudiū hortat nos apl's dicēs. Gaudete in dño semp: videlicet ꝓpter diuinaz vnionē. Jterū dico gaudete: ꝓpter eterne beatitudis certitudinē. ¶Argumentū z materiaz vere leticie habet: qui p internaz inspiratione certificatus ē de remissiōe oim peccatorū: qbꝫ tā grauiter deū z oēm creaturam offenderat. omnēꝫ gratiā collatam amisit: z ꝓferēdā demeruit. Hāc certitudinez habuit b. Maria magdalēa. cui dñs dixit: Remittunt tibi peccata tua. ¶Aliud argumentum et materia leticie est: securitas in mente: ꝙ sit filius dei et heres celestis regni. Hanc securitatē dat spūssctūs: vt dicit apl's Jpse spūssanctus dat testimonium spūi nostro ꝙ filij dei sumus. ꝙ si filij z heredes: heredes quidē dei: coheredes autē xpi. Hanc certitudinē habuit apl's: cū dixit: Certꝰ suz ꝯ neꝯ moꝛs. neꝯ vita. neꝯ aliqua creatura poterit nos separare a charitate dei. ¶Argumentū vane leticie est. delectari in trāsitoꝛijs: siue sint res tpales: siue amicicie carnales: siue sit cōditas: vel leticia temporalis. Hec leticia est laquꝰ tristicie. cū enī transeūt illa: trāsit z leticia. Et nisi de coꝛde cedat talis leticia: nunꝯ intrabit vera leticia. qz simul eē nō possunt sicut ignis et aqua. que mutuo se expellūt. ¶Habeꝫ etiam aliquādo leticia naturalis. qñ homo cogitat. vel loquit. vel audit loqui de pfectōne dei. Uel etiaz habetur de appetitu regni celestis naturaliter. Oēs enī appetūt naturaliter celestē beatitudinē. Hec leticia similiter vana ē: z difficulter cognoscit qñ sit gratuita z a deo. qñ naturalis. Felix esset qui dicere posset cum Jsaia. Ꝙ gaudens gaudebo in dño creatoꝛe. z exultabit aīa mea in deo meo redēptoꝛe. De tristicia.

Capitulū. xxiiij.

Vera tristicia ē dolor cordis pro oīb⁹ iniurijs quas patiens deus innocēter sustinuit a creaturis suis a principio mundi. ⁊ in finē sustinebit: taz a spiritualibus q̄z a secularib⁹ hominib⁹. Iste dolor innumerabiles lachrimas sanguineas elicere debet ab oculis singulor deū amātiū. ¶Alia ps ve tristicie ē. q̄ hō frequēter in tē tatōib⁹ sine repugnātia supak. Oñ cnī aliq̄d videt vel audit: tā i volatilib⁹ q̄z in reptilibus quod spectat ad impudiciciā statim mens impudicis cogi tatōib⁹ vel affectōib⁹ vel volū tatib⁹ sordidak. Quādo ꝙo aliquid ꝓcipit aīa ex quinq̄z sensibus: quod mouere potest ad vanā gloriā. inuidiā. irā. rācorē. detractōem. auariciā. leuitatē: vel carnalem amicicias. vel ad peccatum statim sine pugna deñcik i aliquod predictorum. dubius si vnq̄z a tali casu resurgat. Et si ō auxilio dei resurgat: incertus est si vnq̄z recuperet gratiam quam habebat. ⁊ tantā sicut antea habuit. Homo cnī per se cadere potest. p se ꝙo resurgere nūq̄z potest. quia caro est vadens ⁊ nō redies. ¶Alia ps vere tristicie est. q̄ multiplex gra effluens a fonte diuīe pietatis ad nihilū redigik. eo q̄ nō reuertik ad suū principiū vñ fluxit: cū multiplici feruore fm ordinatiōez dei. hoc oēs creature digne deflere nō possent. ¶Ad verā tristiciam inducere nos debz sanctissimū exemplū Jesu xpi. cuius anima tristis fuit vsq̄z ad mortē a ꝓncipio vite sue. Qui etiā tristes beatos esse confitetur dicens: Beati q̄ lugēt: qm̄ ipsi ꝓsolabunk. Quia nō nisi p tristiciam gaudia inueniri valent. ¶Ad idem nos inducere debet vtilitas ex ea pueniens. Utilior est enī vera tristicia q̄z falsa leticia. Juxta illud: Melius est ire ad domum luctus: q̄z ad domū conuiuij. Freqn ter enī ex tristicia quilibet deprimitur: qui quandoq̄z ex falsa leticia eleuatur. Et qō miserabilius est: qñq̄z fit hō spū alis post leticiam ⁊ deuotionez mentis liberior illa die ⁊ icautior in factis suis: q̄z si nullaz leticiam habuisset. ¶Alia ēvtilitas tristicie. cum oratio et cetera bona deum vngant ⁊ mulceant. Lachrima que est effectus tristicie: deum cogit sine pungit fm Bernardū. ¶Argumentuz vere tristicie habet

cuius mens ex dolore non affligitur sed alleuiatur. nec vult a tristicia liberari. sed semper desiderat ampliorem. Tristicia vero a qua mēs affligitur. ⁊ a qua subito liberari aliquis conatur: iniusticia est. de qua scriptum est: Spiritus tristis exiccat ossa. s. virtutuz. Et Jacobus. Ira enim viri ex tristicia veniens. iusticiam dei nō operatur. ¶Aliud argumentū vere tristicie habet. qui a delectamentis cohibet sensus suos. nō videt. nec audit. nec gustat. nec odorat aliquid. neq; tangit. per quod posset tristicia mitigari. Fugit etiam omnem locum. omnes homines ꝑ quorum consortium potest minui dolor cordis. Certus ē enī securissimam viam esse in vera tristicia finire vitam. Juxta illud. Cor sapiētis vbi tristicia est. cor stultorum vbi leticia. ¶Argumentū falsē tristicie habet. qui nō considerans sapientissimā ordinatiōem dei torquet ꝑ amissione rerū temporaliū. vel pro afflictiōne aut morte amicorum. vel ꝑ sui corporis infirmitate. vel pro sua correctiōe. Tristicia talis nullam gratiam confert. sed mentem dilaniat. Juxta illud Sicut tinea vestimento. sic tristicia nocet cordi. Et alibi. Immeroze animi deiicitur spiritus ⁊c.

De gratitudine.
Capitulū.xxv.

g Ratitudo vera ⁊ pfecta est extollentia donorum dei in anima cum annihilatione sui. et debita cordis reuerentia. Sic magnificauit Dauid dona mandatoz dei di. Dilexi mandata tua super aurum et topazion. Et Salomon extollebat donum sapientie dei. dicēs. Pretiosior est sapientia cunctis opibus. et omne desiderabile huic non valet comparari. Ille veram gratitudinem habet qui omniuz donorum dei indignum se sentit. ⁊ quanto indigniorem se sentit intantum gratitudo mētis excrescit. Christe. Pro omnib; que tribuisti nobis o christe. nihil petis a nobis nisi saluari nos. hoc ipsuz tribuens ⁊ accipientibus gratias agis. ¶Ad veram gratitudinē nos inducere debet consideratio dantis seu datoris q̄ est deus omnipotens. mitissimus. beatissimus. pfectissimꝰ nobilissimus. fidelissimꝰ ⁊ optimus. Itez donoz magnitudo. nō enī puū donuz cozgale

vel spūale a deo fluit. ī quo nō
sit inclusus immensus deus:
cum omni diuina virtute. Pē
sandus ē affectus dantis. nō
eni cum dimidio dat vel cum
indignatione aliqua vt absol-
uatur a nobis: sed ex omi desi
derio diuino ex tota dilectōne
et bonitate sua. Item pensan-
da est vtilitas donorum dei.
que singula dantur ad seipsuz
cognoscendū. ad amandum.
ad fruendū. et nos ad beatifi-
candum. Item pensandū est
quid cogit ad dandū. non ti-
mor alicuius mali. vel species
alicuius boni. vel aliqua vir-
tus nostra. sed eterna ꝛ immē-
sa bonitas sua. Itē considerā
da est indignitas nostra: qui
nec ipsi vita digni sumus. nec
meruimus esse vermes inter
alias creaturas. Itez vtilitas
gratitudinis ad idem nos in-
ducere debet. Nam ipsa ape-
rit fontem diuine pietatis. et
mouet deum ad effluendum:
sicut ingratitudo exiccat fon-
tem diuine pietatis. et mouet
rorē miserior dic. fluenta gra-
tie. Quanto eni maior est gra-
titudo in anima: tanto fit ha-
bilior ad gratiam recipiendā.
et amplius largissimus deus
cogitur ad largiendū. ¶ Argu
mentuz vere gratitudinis ha-
bet: qui pensat singulis predi
ctis que valent ad gratitudi-
nem ꝑ singulis donis paruis
et magnis ex toto corde grati-
as agit: cum eas reuerenter su
sceperit. ꝛ toto nisu ab aman-
tissimo deo receptas: impollu
tas seruare cōtendit. Quomo
do eni amici donū gratū fuit
quod nō grataner suscepit. vl
quod tam subito deturpat vel
amittit? Nec solū gratitudine
indigemus in bis que sūt ad
nostrā consolationē: sed etiā ī
bis que ad nostrā sunt afflicti
onē. Ex eadez eni charitate et
bonitate dat vtrūqz. Hinc est
ꝙ Thobias senior ait: Bene
dico te dñe quia castigasti me
ꝛ sanasti. Ad equalē eni grati-
am in ꝑsenti: et gloriā in futu-
ro dat deus deuotiōem. et ꝑ-
mittit euenire tribulationem:
vel ad maiorem vtilitatē: sicut
ꝑmisit Job. Ideo dixit: Si
bona suscepimus ō manu do
mini: mala quare nō sustinea-
mus. Quasi diceret: Utrunqz
grataner suscipere debemus.
¶ Argumentū ingratitudinis
est: qñ aliquis obstruit cor su-
um aliqua mala volūtate. vel
rancore. vel leuitate. vl delecta
tiōe tempali. vel amicicia car-
nali. ꝑ quibus nō potest spūa
lia dona recipere. aut cuz gre-

ptas grās cōseruare nō curat aut collatas mltiplicare. z eis frui ſm ordinatōem dei. p vtilitate cōmuni nō laborat. aut cuz muneribz a deo perceptis in aīa z corpore z viribz anime ipſum deū impugnare nō ceſſat. ſicut heu frequēter contingit. Tūc eni oīa meretur amittere: cum eis vtitur cōtra largitorem.

De zelo animarum.
Capitulum. xxvi.

3 Elus animarū verus z pfectus eſt: qñ aliquis ſanctis meditatiōibus. feruentibz deſideriis. lachrimis. vigiliis. ieiunijs. orōnibz. pdicatōibz. pfeſſionibus. cōſilijs. doctrinis: alijſq; bonis opibz p aiarū ſalute laborat. Quāta grā ſit deſcribit Beda dicens: Que gratia ſublimior z deo gratior ꝓuerſatio eſſe poteſt q̄ eoz q̄ quottidiano exercitio alios ad auctoris ſui gratiā ſtudēt cōuertere. z creb̄a animaz acquiſitione fidelium: gaudiuz ſemp patrie celeſtis augere. Itē Greg. dicit: Nullū omnipotenti deo tale ſacrificiuz quale eſt zelus animarum. et hoc ꝑpter imaginē trinitatis impreſſam animabus. ¶Ad zelū animaz inducere nos debet exemplū Jeſu chriſti: qui i oīm vita ſua tāto feruore cōuerſionē peccatorū z pfectiōem bonorū ſitiuit: vt predemptōe animaz vēditarū ſingula mēbra ſua ad ſingularem penam. z tandez aiam ſuam ad turpiſſimā mortem offerret. Teſte Bernardo Tātū reconciliationis humane ſtudium ſibi fuit: vt ſua ſtipendia nō attenderet dum erroneuz lucraretur. O quanta dignitas animaz: et quantus zelus dei ad animas. p quarū redemptione p̄cio ſum ſanguinem ſuum totum obtulit filius deo patri: cum tamē ſuffeciſſet vna gutta tam p̄cioſiſſimi ſanguis ſui ad redimēduz totū genus humanū: ſicut dicit Ambro. Et maxie cuz ſibi nihil beatitudis decreſceret vl accreſceret. Hanc nobilitatez animaz nouit ſapientia dei. q̄ nobis ē incognita. Quod cōqueritur Bernardus dicens: Deu q̄ taz parū attendimus anime nobilitatez. qua p̄ſente corp⁹ viuit. cui⁹ abſentia probat quid eius p̄ſentia ꝓtulerit quaz deus tanti eſtimauit: vt vnigenitū ſuū p ea daret. quaz diabolus tanti reputauit: vt p ea totuz mundū offerret. ¶Argumentum veri feruoris ha-

bet qui nec ꝓpriaꝫ vitam siue corpus curat: vt plures animas christo lucrifaciat. Hunc zelum habuit Dauid: cum dixit Quis mihi det vt ego moriar pro te fili mi Absalon? Et apostolus: Ego ipse impendar ꝓ animabus vestris. Et iterum Quottidie morior ꝓpter gloriam vestram. id est pcula mortis sustineo. Et beatus Dñicus cuꝫ se vendere voluit pro quodã captiuo quẽ detinebãt Saraceni. Et itez pro alio q̃ mansit apud hereticos ꝓpter victũ. quem tamẽ sapiens deus ꝓ salute pluriũ aliaꝫ inuenditũ eõseruauit. ¶ Argumẽtuꝫ falsi fernoris habet: qui ꝺ spũ alibus opibus magis sollicitus ẽ ꝓ muneribꝰ q̃ ꝓ animabus. Talis nõ est diabolus q̃ figuratur in rege Sodomorum: qui dixit ad Abraaꝫ: Da mihi animas: cetera tolle tibi. Et qui amplius laborat pro amicicia hominuꝫ vel fauore: q̃ pro eorum sanctitate vel pfectione. Talis non potest dicere cuꝫ apostolo: Non quero vestra sed vos. Notandũ aũt: vbicũq̃ mouẽt duo ad aliqꝺ opus. s. deus: z aliquid aliud. difficulter cognoscit quid plꝰ moueat. Verbi gratia. Aliqꝺ mouet ad audiendũ confessiones. vel ad aliquod opus spũale: videlicet salus animaꝫ: et spes lucri. vel fauor. vel placẽtia. vel libertas. vel aliqua alia delectatio. hoc difficulter discernit: quid horuꝫ plus afficiat aĩm operantis. ¶ Attamen euidẽs argumentũ est. ꝙ si aliquod ꝓdictorũ plus moueat q̃ deus vel animaꝫ salus. cuꝫ audit aliquis diuites. nobiles iuuenes z formosos libentius q̃ paupes igbiles senes z difformes z cũ sepiꝰ z diutiꝰ delectatur esse cum istis q̃ cum illis. z forte cum minori fructu cũ tamẽ illi tã sanctas ꝓscientias habeãt sicut isti vel sancti ores. et tamen vel amplioꝰ obediant cõsiljs sicut isti. z tãtuꝫ vel plus studeant pfectõem sicut isti. z tantũ vel plꝰ deo placeant q̃ isti. Teste beato Jacobo: Nõne pauperes elegit deus: diuites in fide: coheredes regni. z vos exhonorastiꝭ pauperem ipsum non curantes: in quibus tamen maxime Christus honorat. sicut dicitur ĩ omelia sup illud: Omnes honorate. Item satis est euidens argumentũ quãdo in opibus nostris plus querimus partẽ dei q̃ partem nostram. Nam ad illa opera que laborem habent z aliquam consolatõem.

vt sunt predicatio. confessio. prelature: ⁊ similia: licet in eis magnus sit periculum: tamen ad ea quilibet est paratus. ab eis ꝓo operibus que tantū laborem continēt. vt vigilie. ieiunia. discipline: et similia: licet nullum in eis sit periculū. qui libet tamen se ab eis abstrahit quantum potest.

De libertate. Ca. xxvij.

VEra libertas est: nō esse ligatus vinculis peccatorum. que vere ligant animas. Juxta illud Iniquitates sue capient impium: ⁊ funibus peccatorū qui libet constringitur: et vere seruū faciunt. Juxta verbū dñi: Qui facit peccatum seruus est peccati. Peccare enī uon est libertas nec pars libertatis: vt dicit Anselmus: sed ē pessima species seruitutis. Ab hac seruitute nemo liberabit: nisi solus filij dei auxilio. Ipso teste: Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis. ¶ Veram libertatē habet: qui nō est captus appetitu rerum temporalium. nec laude nec fauore hominū. nec ꝓpria placētia. nec displiscentia aliena. nec amicicia carnali. nec timore seruili. nec delectatōe gaudij trāsitorij ¶ Ad amorez vere libertatis nos inducere debet diuina ordinatō que vult hominē esse liberum. in cuius signum dedit homini liberum arbitriū. in hoc maxime ipsum sibi assimilans. ꝙ a nemie cogi potest: sicut nec deus ab aliquo cogi pōt. Istud liberum arbitrium cōfert homini: dicens in Ecclesiastico: Apposui tibi ignem ⁊ aquam ad quod vis mitte manū tuā. Ān hominez vita ⁊ mors: bonum ⁊ malū. quodcunq; placuerit ei dabit illi. ¶ Ad veram libertatē indubitāter inducit: qui p̄ceptorū diuinorū ⁊ consiliorum ⁊ votorum suorū inuiolabili obseruantia se ligat. ꝙ mentem suam et sensus suos a voluptatibus refrenat. qui membra sua nullis illicitis occupat. qui obedientie iugum amat. qui toto nisu qualiter deo placeat laborat. Quanto amplius quisq; innititur: tanto citius veram libertatem cō sequitur: et in ea fortius radicatur. Qui ꝓo in hoc mundo libere voluntatem suam i omnibus inquantuz potest exeq̄tur: varijs diaboli laqueis irretitur. et cum liberior esse videtur. tunc in seruitute diaboli ⁊ captiuitate fortius et certius detinet. ¶ Argumentū re-

re libertatis habz: qui nihil eorum desiderat quea familiaritate dei mentez alienant vel elongant: sicut prelatio circa exteriora frequens occupatõ. de cõmodo carnis nimia sollicitudo. mentis dissolutio. ad diuersa negocia distractio. alienevite vel conscientie temeraria discussio. pp̃riozuz defectum excusatio siue minoratio. defectuum proximoruz manifestatio z aggrauatio. ¶Aliud argumentum vere libertatis: est securitas mentis de remissione totius culpe: que exferuore cordis puenit. que quando circuit ī corde sicut ignis in fornace. z hoiem ante frigidum z pallidũ ī oratõne: facit calidũ z rufuz. q̃ feruor omnẽ maculaz z penã cõsumit: sicut ignis rubiginem ferri exurit. ¶Argumentũ seruitutis et captiuitatis habz: qui iugũ obedientie detestatur. qui charitatiuam z fraternã correptionez abominat. qui vindictã iniuriarum suarũ continue meditatur. qui laudez fauorehominũ afficitur. qui scienter z pertinaciter in aliquo quod est cõtra deum: vel cõtra conscietiã vel contra voluntatẽ p̃latoruz occupatur. qui in receptionez collatione litterarũ munusculoruz amicabiliũ delectatur. Uñ sapiẽs quidã dicit: Munuscula accipere est libertatez vendere. Et Job: Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ qui libenter munera accipiũt. i. ignis falsi amoris. Et p̃ oseq̃ns illũ amorẽ sequit vinculũ seruitutis. De dante ꝙ munera dicit Prouerb. xvij. Qui dat munera honorez acquirit. animã autem aufert accipientiũ. Singula horum auferũt homini libertatem. et redigunt ī miserabilem seruitutem. Non cui potest deo vacare in libertate spiritus: qui huiusmodi occupatur.

De religione.
Capitulũ. xxviij.

Religio vera siue spũalis vita est (sicut dicit beatus Jacobus) visitare pupillos z viduas in tribulatione eoꝝ. et immaculatũ se custodire ab hoc seculo Ille immaculatũ se ab hoc seculo custodit: qui moribus secularibus oñino renunciat. z tam carnalia q̃ spũalia peccata quantũ potest deuitat ¶Ad veram vitam spiritualez nos debet inducere vtilitas. De q̃ scriptura dicit: Spiritus est qui viuificat: caro autem non

prodest quicq̃. Et illud apostoli: Qui i carne sunt deo placere nõ possunt. Itez qui vult vere spũalis fieri: debet fugere et odire carnale commodũ. et hoc fugat carnalia desideria q̃ militãt aduersus animã. sicut dicit Petrus: z appetere asperitatẽ siue carnale incõmodũ. hoc conseruat gratiã: sicut spine custodiunt herbas in orto. Hã gratia effluit per oculos z aures: et sicut ignis et aqua simul stare non possunt: ita nec carnalis et spũalis voluptas: fm Bernardũ. Itẽ cognoscere q̃ homo nihil bõi potest ex se: sicut dicit apostolus: Non q̃ sufficientes simus cogitare aliq̃d a nobis quasi ex nobis. sed sufficientia nostra ex deo ẽ Hoc aufert presumptõez. Et q̃ oĩa potest p xp̃m pamplius z perfectius q̃ per seipsuz. teste apostolo: Oĩa possum in eo qui me ꝓfortat. Hoc aufert desperationem. Que duo valde necessaria sunt spũalibꝫ z sepe repugnãt. Item se habere corã deo semp nõ solum q̃ vilis ẽ: sed etiã q̃ vilis esse potest z potuisset: nisi deus precauisset. Hoc aufert tumorẽ. Et q̃ deus exiget ratiõem de oĩbus malis cõmissis: et bonis omissis. z gratijs sibi z vniuersitati neglectis. Hoc infert timorẽ. Item omne bonũ accipere tanq̃ a deo dãte: hoc excludit falsuz amorẽ: et infert gratitudinẽ. Et omne malum tanq̃ a deo pro nostra vtilitate benigne permittente. Hoc infert patientiã. Quanto magis in his quisq̃ proficit: tanto magis in spũalem vitaz inducit. z in ea crescit z ꝓfundat. ¶Argumẽtũ vere vite spiritualis habet: cuiꝰ spũs carni penitus dominat. qui tam cito z tantũ sentit incõmodũ spũale sicut corpale. qui tãtũ fugit incõmodũ spũs sicut corporis. z tantũ vitat locũ. tempꝰ z homines: vbi z per quod ledi potest i spũ: sicut vbi offendi potest i corpore. z qui tã cito studet mederi spũi sicut carni. et tanto magis cauet spiritui q̃ carni vel corpori: quanto dignius est spiritus q̃ corpus. ¶Itẽ argumentũ vere vite spiritualis est. qui tantuz delectatur in cibis spũalibus quantũ corporalibus. z tam inuite negligeret aliqua hora cibũ spirituale sicut corporalẽ. z taz ordinate sumit cibos spũales sicut carnales. et tantum se cogit ad cibos spirituales cũ nõ appetit: sicut infirmꝰ cogit ad corpales cũ eos fastidit. ¶Itẽ

aliud argumentū est vite spiritualis: si homo taz diligēs est circa spiritū sicut circa carnez. si tā paratus ē in oībus obedire spūali medico pro salute spūs: sicut carnali medico p salute corpis. si taz sollicitus ē acquirere gratiā qua indiget i aduersitate qua in prosperitate. qua ad amicos q̄ ad ad inimicos. qua cū laudat qua cuz vituperatur. qua indiget sal' corā deo: qua inter homines. sicut sollicitus est de cibis carnalibus vel quadragesimalibus. de vestibus hyemalibz z estiualibus. si tantū studet acquirere. multiplicare. cōseruare. vtiliter expendere dona spiritualia sicut sec'lares bona tēporalia. et tāto magis diligēs est de spiritu q̄ de corpore q̄nto dignioz est spiritus corpore. De his oībus dicit ap'ls Qui fm carnem sunt: que carnis sunt sapiunt. qui vero fm spūm sunt que spūs sunt sentiunt. ¶ Argumentum carnalis vite est fm carnis regulas viuere. Aug. Ille fm carnem viuit qui pergit quo vult. dormit quando vult. q̄ diu vult. loquitur quando vult. q̄ diu vult. z vbi vult. z bibit quando vult. q̄ diu vult. ridet z iocatur turpiter inter quos vult z quando vult. Postremo dc quid est naribus suaue queritquicquid tactui blandū. quicquid oculis delectabile. quicquid corpori iocundum. qualiter vult exercet. z quando vult Deinde delectatur i vestibus pulcerrimis z equitibus et armis sicut vult. ¶ Aliud argumentū carnalis vite est libertas lingue. quam sequitur distractio cordis. Juxta illud Jacobi: Si quis putat se religiosum esse: z non refrenans linguam suam: sed seducens cor suum: huius vana est religio. Ideo scriptum est: Qui custodit os suum custodit animaz suaz. Et alibi: In manibz lingue mors z vita.

De maturitate.
Capitulum. xxix.

Maturitas vera est cum omnes affectus anime z vires vnanimiter colligūtur in deum. Ex hoc vere restringitur mēs a vanitate. z deinde quinq̄ sensus ab illecebris compescuntur. sed quādocūq̄ anima ab ista beata vnione recedit: diuersis mox vanitatibus irretit. ¶ Ad veram maturitatem inducere nos debet sanctissimū exemplū Jesu christi. De cuius se-

ro scribit Aug. Legimus dominū Jesum fleuisse. doluisse flagella sustinuisse. crucē suscepisse. nunq̄z autez legimus eū risisse. nec in p̄senti p̄speratum fuisse. Itē q̄a scriptura multū vituperat dissolutōem z risuz. Juxta illud: Risum reputaui erroz. z gaudio dixi. quid frustra deciperis? Et alibi Risus dolore miscebitur: et extrema gaudij luct⁹ occupat. Et p̄s loquitur ad dominuz. O dixisti obseruantes vanitates. Et cōminatio Jesu x̄pi p̄cipue dicens: Ue vobis qui ridetis. q̄ lugebitis. Itē multū abstrahit vnūquēq̄z a familiaritate dei. z obstruit mētē a p̄ceptōe gratiaz dei. ¶ Argumētū vere maturitatis habet: qui nec verbis iocosis. nec factis. nec signis. nec incessu dissoluto. nec aliqua occasione quenq̄z ad leuitatem p̄uocat: sed semper in se z in alijs dissolutionē ex coz detestatur. Omnia loca vitat in quibus dissolui potest. fugitq̄z omnes homines dissolutos vt maturitatem cōseruet. sciens q̄ qui tetigerit picē inquinabitur ab ea. et qui cōmunicat dissolutis: dissolutionem non effugiet. Talis fuit beatus Job. qui tam maturus fuit. q̄ etiaz dissoluti eius p̄sentiaz fugerunt. sicut ipse dicit: Uiderūt me iuuenes z absondebantur. Et tantam habuit consuetudinez maturitatis: q̄ si oppositū in eo visum fuisset nemo credidisset. Uñ ip se dicit: Si q̄n ridebā. ad eos nō credebant mihi. et lux vultus mei non cadebat in terra. ¶ Argumentū leuitatis ē z hz qui pnus est ad risuz. iocosus inverbis. dissolutus i moribz dissoluta loca frequentās. cuz dissolut⁹ habitās z ambulās Qui fugit maturos homines grauisq̄z est sibi maturitas ad videdū. credēs ex maturitate ifirmitatē coz pis euenire. Talis describit i Eccliaste: Leta re iuuenis i adolescētia tua. z i bono sit coz tuū i diebz iuuētutis tue. ambula in vijs cordis tui. z intuitu oculoz tuoz tū z scito q̄ p̄o oñibus his adducet te dñs in iudiciuz. Ambrosius dicit: Solliciti debemus esse ne quid temere aut incurioſe geramus. aut quicq̄z oñino. cuius probabilem nō possumus reddere ratiōz. Uñ Tullius. In oñi vita rectissi me p̄cipit vt p̄turbatōes fugiam⁹. i. mot⁹ animi nimios rōni nō obtemperantes.

De simplicitate.

Capitulum. xxx.

De simplicitate.

Implicitas vera est neminez ledere. sed pro omnibus proficere. sicut dicit glosa super parabolas. Hec est prima virtus de qua cōmendabatur Job. Et erat Job vir simplex: quasi excellens sit preceteris virtutibus. Hanc precepit dñs noster Jesus. cū mitteret apostolos in vniuersum mundum ad vnitatem fidei catholice incredulos quocare dicēs: Estote prudētes sicut serpētes: z simplices sicut colūbe. vbi prudētiā simplicitati cōiūgit. Nam prudētia sine simplicitate calliditas est. et simplicitas sine prudētia stultitia est. Colūba nec vngue nec rostro ledit Ita vere simplex nec opere nec verbo nocet Vere simplicitatē diligit: q̄ non occupat circa multa sicut Martha. Nā ibi plices sunt. sed tm̄ vnū querit. ꝺ quo dicit dominus. Porro vnum est necessarium. De quo laudatur Maria. que optimam partem elegit. hoc est vnum bonū in quo sunt omnia bona eterna: immensa. ¶Ad simplicitatis amorē nos inducere debet vtilitas ex ea proueniens. Scriptum est enim. ꝙ cum simplicibus ē sermocinatio domini Familiaris est dñs simplicibus. a quibus nō timet archana reuelare. Vñ Raphael archāgelus dicit: Sacramentū regis abscōdere bonū est. opera autē dei reuelare z confiteri honorificū est. Vñ aplis phibētibꝫ pueros venire ad p̄sentiā Jesu christi respōdit: Sinite paruulos venire ad me. talium est enī regnū celorū. Hec ē virtus sine qua nō est sal. Dicit enī dñs Jesus. Nisi efficiamini sicut paruuli. i. simplices z innocentes. nō intrabitis in regnū celorū. Alia est vtilitas ꝺ qua dicit. Qui ambulat simpliciter. ambulat ꝙfidēter. Nā ad regnū celoꝝ via securissima est via simplicitatis. Nā scptū est in puerbijs. ꝙ ipse deus protegit ambulantes simpliciter. Non habet simplex cor (vt dicit Augus.). i. mundū cor. nisi qui transcendit laudes humanas. z illū solum intuet qui recte viuit z ei placere nitit. qui ꝙscientie solus inspector ē ei. de cuius ꝙscientie puritate q̄cquid p̄cedit. tāto est laudabilius quāto hūanas laudes minus desiderat. ¶Argumentuꝫ vere simplicitatis habet q̄ nullius facta peruertit. sed bonuꝫ de oīibus p̄sumit. q̄ nullius bonū depꝛauat. nullius bonū

minuit. omniū salutem desiderat. nulli malū optat. z qui bona facit z bene. z qui bona sentiunt de domino. z in simplicitate cordis querunt illū. z qui voluntati eius se subiiciunt. z mandata eius custodiūt. ¶Argumentū duplicitatis habet: qui vnum gerit in ore. z aliud in corde. vel aliud in opere. Sicut Joab tenens mentū Amasę dixit. Salue mi frater. z interim occulte educens gladiū occidit eum. Contra hoc dicit dominus Jesus. Sit sermo vester est est. nō nō. Id est que habetis in corde proferte in ore exhibete in opere. Et apl's Jacobus dicit. Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis. Et duplicibus dr maledicit. Item qui seruire simul intēdit deo z diabolo. i. in peccatis z in bonis operibus exerceri. Cōtra hoc dicit dñs Nō potestis duobus dñis seruire. cōtrarijs. Nam virtus et viciū. bonū z malū penit9 aduersant. Itē qui intendit deo placere z mūdo. Contra hoc dicit beatus Jacobus. Qui voluerit amicus esse huius seculi inimicus dei constituitur ¶Argumentū falsę simplicitatis habet. qui simplicitatez exhibet in exteriori conuersatione. z tamen dolū gestat in corde. De hoc dicit dñs per prophetaz. Unusquisq3 a primo suo se custodiat. z in omni fratre suo nō habeat fiduciaz. qa omis frater supplantans supplantabit. Hieron'. Habeto simplicitatem columbe ne cui q3 machineris dolos. z serpē tis astutiā. ne aliorū supplanteris insidijs. Nō multum dī stat in vicio vel decipere posse. vel decipi christianū.

De taciturnitate.
Capitulum. xxxi.

Taciturnitas vera est moderare linguā. nō solum a verbis illicitis. vt sunt detractōes. mendacia. periuria. impudica. iracūda. leuia. nociua. maledica. ociosa. z similia. sed etiā ab vtilibus z licitis. Juxta illū. Obmutui z humiliatus sum et silui a bonis. s. annūciandis. dicit glosa. Ille enī solus nō cadit ad illicita q̄ se caute restringit a licitis. Non solum autez p verba inutilia et nociua. sed etiam p verba vtilia gratia spiritualis effundit. cum ī loquē do modus non seruatur. Rara ē hec virtus moderatio lingue. teste Jacobo apl'o. Omnis natura bestiarum. volucz.

ꝛ serpentū domatur a natura humana. linguam autē homi nuꝫ nemo domare poteſt. Eſt enī inquietū malum plenum veneno mortifero. Gloſa Lin guā prauorum beſtijs feroci tate. volucribus leuitate. serpē tibus virulētia precellit. Sūt beſtiales qui exacuerūt vt gla dium linguas ſuas. Sunt vo lucres qui poſuerunt in celuꝫ os ſuum. ꝛ lingua eorum tran ſiuit in terra. Quorum os lo quutum eſt vanitatem: et dex tera eorum dextera iniquita tis. Sunt serpentes de qui bus dicitur: Venenum aſpi dum ſub labijs eorum. ¶Ad amorez taciturnitatis nos in ducere debet ſāctiſſimū exem plum chriſti. qui taciturnita tem cōmendans de impoſiti one criminū etiam interroga tus ſe noluit excuſare. nec p re ſponſionem ſuam mortem vo lebat differre. Ad idez nos in ducere debet exempluꝫ cuiuſ dā heremite. de quo legitur: q̄ tribus annis lapidē geſtabat in ore: vt addiſceret ſilentium ſeruare Citius enī aliquis ad diſceret loqui q̄ tacere. Unde Ambroſius. Cum plures vi di loquendo peccatuꝫ incidiſ ſe vir quēdaꝫ tacendo. Scio loqui pleroſq̄ cuꝫ tacere neſci unt. Sapiens eſt ergo qui no uit tacere. Uñ bene ait ſcriptu ra: Homo ſapiens tacebit vſ q̄ ad tempus. ¶Ad idez nos inducere debet vtilitas ex ea p ueniēs. Nā cor diſtractū ꝓpo nit. ꝓſciētie ſerenitatē inducit ad recipiendā gratiā diuinaꝫ abilē mentē facit. Ubi aūt nō ē taciturnitas: ibi hō ex facili ab aduerſario ſupat. Juxta il lud: Sicut vrbs patēs ꝛ abſq̄ muroꝝ ambitu: ſic vir qui nō poteſt in loquendo ſpiritū ſuū cohibere. Ubi etiā non eſt moderatio lingue: ibi nunq̄ erit pfectio. Juxta illud: Qui nō offendit in verbo: hic perfe ctus eſt vir ꝛ non alius. Dicit gloſa. Ubi autez eſt cuſtodia lingue: ibi eſt beatitudo. Sm il lud: Beatus homo qui nō eſt lapſus in verbo. Qui enī cu ſtodit os ſuuꝫ cuſtodit animā ſuam. ¶Argumentum vere ta citurnitatis habet qui cum li bere ꝛ licite ꝛ ſine obſeruatiōe loqui poteſt. ꝛ cuius verba ex cipiuntur cum magno deſide rio: q̄ tamen vix vel nullo mō vel raro inducit ad loquendū. Recogitat enī illud Gregorij Si ſanctus ꝓpheta Ezechiel miſſus ad loquendū fuerat. et tamen ſeptez diebus ſedebat. merenſq̄ dicebat. Penſandū

nobis est quãta culpa sit non tacere: quẽ nulla necessitas cogit loqui. Et illud euangelij: De omni verbo ocioso quod loquuti fuerint homines reddent ratõem in die iudicij ¶Argumentũ loquacitatis ẽ p̃ozterue z clamozosc loq. vel tẽpe nõ opoztuno. vt aliquis inter alios videatur: cum tamen sermo opoztun⁹ optimus sit Cõtra hoc est illud: Sapiẽs tacebit vsq; ad temp⁹. stult⁹ aũt et insipiẽs nõ seruabunt temp⁹. Vel loqui vbi nemo audire curat vel auscultat. Contra hoc Vbi nõ est auditus nõ effundas sermonẽ. Uel cum respõdet anteq; audiat Contra illũ Qui respondet anteq; audiat stultũ se esse demõstrat z p̃ofusione dignũ. Uel cũ respõdet p altero nõ rogatus. Cõtra illũ Adolescens in causa tua loquere vix. ¶Argumentuz falsetaciturnitatis est tacere nõppter virtutẽ: sed ne ab audientibus confundatur. vel vt ppter taciturnitatem laudet. vel cum nesciens loqui vtiliter: loqui verecundat. Uel vt p silentium sua stultitia palliet nr. Sm illũ: Stultus si tacuerit: sapiens reputatur.

De solitudine.
Capitulum. xxxij.

Solitudo

vera ẽ abstrahere mẽtem a sollicitudine z occupatione actionum exteriozum ab omni delectatione creaturarũ omnes affectiones. voluntates. intentiones: vnanimiter quantum potest dirigere in deum: vt fiat vnus spũs cũ deo Ad hoc hoztatur nos Isaias: Ingredere in petrã. id est in diuitatẽ xp̃i. absconde in fossa humo. id ẽ in vulneribus christi. Qui in hac petra est sol⁹ est Qui extra hanc petrã ẽ: in multitudine est. In hac solitudine tanta gratia z illuminatio mẽtis ꝓcipitur: vt percipiens fit alijs grauis ad videndũ. Sicut Moyses manẽs sol⁹ cum deo in mõte q̃draginta diebz z noctibz: tãtũ illumiat⁹ fuit: vt lux de vultu eius erumperet: z de claritate vultus tanq; radij solis procederent. quos filij Israel non poterant intueri: donec faciem suam velaret. ¶Ad amoꝛez solitudinis nos inducere debet sanctissimũ exemplũ christi. qui licet ex nullius consortio seu negocio vnq; impediri posset in spirituali negocio. sepe tamẽ declinauit a turba ꝓpter amoꝛem solitudinis. z q̃nq; cuz amplius

nō possz a charissimis apostolis suis ad orandū secessit q̄n tū iactus est lapidis: sicut euā gelista dicit. Per hoc innuēs q̄ viri sancti ī multitudie deo vacare nō possunt. z modicaz vel nullā gratiaz efficacē inter hoīes consequunt. Vnde ē q̄ Zachens in turba dñm Jesū videre nō potuit. sed postmodū vidit ipsum. z vocez salutoris audiuit: cū solus arborē ascendisset. ¶Ad idē nos inducere debet vtilitas solitudinis de qua dñs de spōsa dicit: Ducam eā in solitudinē: z loquar ad coz eius. O q̄z felix est: qui vel semel audit dominū intus loquentē. Locutio dñi in coz de hominis: est de arduis gratijs securitatē mentis prestare Unde dicit ppheta: Audiam quid loquat in me dominus deus: quoniā loquetur pacem in plebē suā Et super sanctos suos: z in eos qui conuertunt ad coz. ¶Ad idē nos inducere debet. q̄ sancti heremite olim cucurrerunt z errauerunt in solitudine. in montibus. ī spelūcis z in cauernis terre. vt deo ꝓtinue vacare possent. z q̄nq̄z in triginta vel quadragita annis hoīez nō viderūt. ¶Argumentū vere solitudinis habet cui grauis pena est esse cuz hominibus. z ab eis se abstrahit quacūq̄z occasione potest: ſm illud: Ecce elongaui fugiens: z mansi in solitudine. Sic beate Marie magdalene pena fuit videre homies. postq̄z dominū Jesum amplius videre non potuit. Immo etiam videre angelos sibi penale fuit. Unde angelis volentibus eā consolari de recessu domini ō sepulcro ait: Quero creatoreꝫ z ideo grauis est mihi omnis creatura ad videndum. Ideo q̄z fugit in heremuz pre amore Christi iesu. Triginta annis carens cibo et potu corporali Quam angeli leuabant in aere singulis horis ad orandus deputatis. In qua oratione sumpsit corporis et anime nutrimentum. ¶Argumentum falsē solitudinis habet. qui licet solus sit corporaliter coraz deo. anima tamen eius est in diuersis finibus mūdi: varijs negocijs occupata. Hec duo scilicet taciturnitas et solitudo: efficaciter eleuant ad contemplationem. Unde est illud Trenorū tercio: Sedebit solitariuis z tacebit. et leuabit se super se.

De contemplatione.

Capitulū. xxxiij.

Contẽplatio vera est collectio affectionum ⁊ omniũ virtũ anime ad cognoscendũ cum delectatione ⁊ ammiratione mentis aliquid de diuina natura. scilicet potentia. sapiẽtia ⁊ bonitate. charitate. nobilitate largitate siue occulta dei iudicia. siue sanctissimaz eius voluntatem. siue aliquam perfectionem: que tendit in deum. In hac contemplatione fuerunt patriarche et pphete: et sancti apostoli. Nam patriarchis et prophetis occulta sua p spiritum sanctuz reuelauit. vt Noe de diluuio. Abrahe de subuersione Sodomoruz. Joseph de fame Egypti. Hieremie de transmigratione et captiuitate iudeoruz. Danieli de Nabuchodonosor ⁊c. Aliis patriarchis et prophetis aliqua occulta reseruauit. vt Ezechieli diuersas visiones. Vñ Amos: Non faciet dominus verbuz nisi reuelet secretum suum seruis suis ⁊c. Apostolis vo per vnigenitum filium suum omnẽ voluntatem suam: et omnẽ perfectionẽ indicauit: sicut ipse dicit: Omnia que audiui a patre meo nota feci vobis: vt et ipsi posteris suis eadem reuelarent. quod etiam fideliter fecerunt. Nam in omnez terram exiuit sonus eoruz: et in fines orbis terre verba eoruz. Sed inter apostolos alios: Johanni euangeliste: ⁊ beato Paulo occultissima reuelauit siue indicauit. Inter alia patefecit eis octo beatitudines: dicens: Beati pauperes spiritu quoniam ipsoruz est regnuz celoruz. Beati mites: qm̃ ⁊c. Que magnaz in se continent perfectionez: perfectãcz indicant voluntatem dei. ¶Differunt autẽ contemplatio. meditatio et cogitatio. Nam in cogitatione est mentis vagatio. In meditatione inuestigatio. In contemplatione ammiratio. Cogitatio est sine labore ⁊ sine fructu. Meditatio est cuz labore et fructu. Contemplatio est sine labore ⁊ cuz fructu. ¶Ad cõtemplationẽ dei inducere nos debent tres gradus. De quibꝰ dicit Grego. Ad cõtemplationẽ necessariꝝ sũt gradus aĩe tres. Primus est vt se ad se colligat. Scõs vt videat q̃lis sit collatio. Tercius vt supra seipsum surgat: ac se pꝛemplatõi auctoꝛis iuisibilis subiciat. Sz se ad se nullo modo colligit: nisi pꝛiꝰ didicerit terrenarum atcz celestium imagi-

nuz fantaſmata ab oculis mē/
tis reiȝcere: quicquid de viſu.
auditu. odoratu. tactu. guſtu:
coꝛpoꝛee cogitationi eius oc/
curreꝛit: reſpueꝛe debȝ atq; cal
care: quatenus ſe talem queꝛat
intus qualis eſt ſine his. Hā
hec qñ cogitat: quaſi q̄ſdā vm
bras coꝛpoꝛum introꝛſus ver
ſat. Abigenda ſunt omnia ma
nu diſcretionis ab oculis mē/
tis: quatinus ſe talem anima
eſſe conſideret: qualis ſub deo
ſupꝛa coꝛpus creata eſt. ¶ Ad
idem nos inducere debet inef
fabilis ſuauitas que ibi perci
pit. ammiꝛabilis pfectio que
ibi addiſcit. pꝛincipiū omnis
beatitudinis quod ib i reperit
Fons enī oīs beatitudinis
ſumm⁹ deus ibi cognoſcitur.
et quod vere cognoſcitur: hoc
amat. ȝ quod vere amat: hoc
deſideratur. ȝ pꝛo eo obtinen/
do laboꝛatur. ȝ p quo ſtudio/
ſe laboꝛat: hoc tandem acqui
ritur. cūq; acquiſitū fuerit: cū
delectatione intermiabili poſ
ſidetur. De hac dicit Bernaꝛ/
dus: Que anima ſemel accepe
rit ȝc. In hac contemplatōne
fuit ſanctus Auguſtinus: cuz
dixit: Diſplicebat mihi quic/
quid ȝc. ¶ Argumentum vere
contemplationis habet: quez
in miſeria huiꝰ mundi viuere
tedet cum beato Job dicente
Tedet animā vite mee. Et cū
beato Paulo qui dixit: Infe/
lix ego homo: quis me libera
bit ō coꝛpe moꝛtis huius? Et
cū btō Thobia dicēte: Beli⁹
ē mihi moꝛi q̄ viuere. Et qui
ad fontem vite ſitit: dicente cū
pſalmiſta. Quemadmodū de
ſideꝛat ceruꝰ ad fontes aquaꝝ
ita deſideꝛat anima mea ad te
deus. Unde Gꝛego. Contem
platiua vita eſt charitatē dei ȝ
pꝛimi tota mente retinere ab
exteꝛioꝛi actione quieſcere. ſo/
lo deſiderio conditoꝛis inhe/
rere: vt nihil iam agere libeat:
ſed calcatis curis omnib⁹: ad
videndū ſui creatoꝛis faciem
animꝰ inardeſcit. ita vt iā no/
uerit carniſ coꝛruptibilitaſ pō
dus cū meroꝛe poꝛtare totiſq;
deſideriȝs appetere illis hym/
nidicis angeloꝝ choꝛis inter/
eſſe. admiſceri celeſtib⁹ ciuib⁹.
ȝ de eterna inconſpectu dei in
coꝛruptōe gaudere. Idē. Luz
mens in contemplatiōis ſub
limitate ſuſpēdit: quicq̄d pfe/
cte cōſpicere p̄ualet deus non
eſt. Tūc ergo verū eſt quod ō
deo cognoſcimus: cū plene ō
illo aliquid cognoſcere nō poſ
ſe ſentimus. ¶ Cum humana
mēs ad dei cōtemplatōem ſu/
pꝛa ſeipſam rapit: oēs huma/

neratõis angustias supgredi
tur. Ad illud enī q supra se ele
uata: z quasi ī extasi rapta. dñ
aliquid de deitatis lumine cõ
spicit: omnis hũana ratio suc
cumbit. ¶ Argumentum false
cõtemplationis habet. qui ali
quid de deo. vel de aliqua per
fectiõe cognoscit. cui sacre scri
ptũre veritas contradicit. et ꝫ
tamẽ temere p rationes defen
dit. Ex hoc olim hereses pro
cesserunt. videlicet Arrij. qui fi
lium coeternũ cõsubstantialẽ
ꝫ patri negat. Et Sabellij.
qui personas in trinitate con
fundit. ponẽs nominalem tm̃
differentiã cuz vere differãt
pprietatibus. Pater enī pro
prie habet innascibilitatem. fi
lius pprie nascibilitatẽ. spũs
sanctus pcessionẽ.

De discretione.
Capitulum. xxxiij.

Discretio
vera est prudẽter di
iudicare inter creatorem z cre
aturam. quid sit creator. quid
creatura. z quantũ creator dif
fert a creatura. Item dñjudica
re quid sit bonũ. quid melius
quid optimũ. quid maluz. qd
peius. quid pessimũ. Quãtuz
bonũ sit appetẽdũ. quãtũ ma
lũ detestandũ. Item ẽntã reue
rentiã hõ debeat supiori. ẽtã
clemẽtiã inferiori z ꝑpassionẽ
Qualẽ societatẽ equali. qualit
se habere debeat ad mortuos.
ẽliter ad viuos. qualiter ad p
decessores. ẽliter ad successo
res. ẽliter ad amicos vt diligã
tur ī deo. ẽliter ad inimicos vt
diligant ꝓpter deũ. ẽliter coraz
deo occulte. ẽliter coraz hoibz
manifeste. Que refectio carni
que spũi impendẽda ẽ. quibz
vestibz induendũ. qñ comedẽ
dũ. qñ bibẽdũ. qñ abstinẽdũ.
z quantũ z quibz ẽbis. qñ vi
gilãdũ. qñ dormiendũ. z quã
tũ z ẽdiu. qñ orandũ. qñ flen
dũ. qñ aliquod opus faciẽdũ
quõ se habẽdũ ad laudẽ. quõ
ad reꝓhẽsionẽ. qñ loqndũ. qñ
tacendũ. z quantũ et de quibz
causis. cuz ẽbz. quo loco. quo
tpe. qñ dãdũ quantũ z quibz.
quo tempe. qñ retinendũ. De
omnibus bis ordinate et pru
denter dñjudicare est vera dis
cretio. Hec virtus ẽ magistra
omniũ virtutum. statuẽs om
nibus modum z ordinez. vbi
autem discretio nõ est. ibi cha
ritas nõ fluat ordinẽ. ẽd ꝓmo
ẽd postremo diligẽdũ sit. nec
modũ: quid minus ẽd ampli
us diligẽdũ sit. ibi hũilitas ni
mis dejcit. et fit ꝑm Auguſt.
vbi nimiuz seruat humilitas

regendi frangitur auctoritas. Ibi obedientia ceca et stulta fit: credēs etiā in malis obediendum. Ibi etiam se largitas nimis effundit in histrionib⁹ sine necessitate. Ibi timor ī desperatōem deiicit. Spes in p̄sumptōz ꝓuertit. Ibi iusticia nimia seueritatez demonstrat. Patiētia. misericordia. mansuetudo. benignitas: iniusta dissimulat. Ibi religio dissoluitur. veritas falsificatur. castitas violatur. maturitas leuis efficitur. constantia ꝑmutat. Hec virtus ex defectu aliarum virtutū crescit. Cuz enī homo sepe cadit de humilitate in supbiā vel vanā gloriā. ꝺ charitate in inuidiā. de patiētia ī irā. de mānsuetudine ī rācorē. de feruore in tepozē. de castitate in carnalē concupiscentiā de amore pauptatis in auariciam. de pace in turbatōez. de vnione in discordiam. de obedientia in rebellionē. de maturitate in leuitatez. de religione in dissolutionem. de taciturnitate in loquacitatem vel detractionē. de spūali amore in carnalem. de spe in p̄sumptionē. de iusto timore in humanū vl̄ seruilē timorē. de iusticia in seueritatē. de misericordia ī mollicie. de ꝓstātia ī mutabilitatē de veritate in falsitatē. tūc primo fit cautior ⁊ ad cauendū sollicitior ⁊ ī oīb⁹ discretior. ¶ Ad verā discretionē indu cere nos debz ⁊ potest assidua lectio ⁊ meditatio in scripturis. continua inuestigatio de sanctoz exemplis. frequēs cōsiliū a viris discretis. Juxta illud: Ā sapiēte ꝓsiliū perquire. Uñ dñs ad Paulū dixit: Ingredere ciuitatez ⁊ ibi dicetur tibi q̄d te oporteat facere. Similiter misit leprosos dicens Jte ostēdite vos sacerdotib⁹. nō tm̄ vni sz pluribus. vt si vn⁹ min⁹ discret⁹ sit: alter discretior requirat. ¶ Ārgumētū vere discretōnis habet: q̄ oīa facta sua ꝺ ꝓsilio discretoz ꝓtractat quos si semp habere nō potest singula opera sua et negocia ī conscientia sua coram deo cū matura deliberatione discutit Juxta illud: Nihil sine consilio facias: ⁊ post factū non penitebis. Nec tamē semp ī hoc conscientie sue credat: nisi scripture mānifestū testimoniū habeat. nec scripturā aliquatenus ad sensum suuz torqueat sed sensuz suū scpture sacre cōformet. ¶ Ārgumētū indiscretōis habet: q̄ ieiunijs. vigilijs orōnibus. disciplinis ⁊ lachrimis super vires laborat breui

tempore se destruens: vt pluribus annis i seruitio dei inutilis fiat. Sed heu pauci hominum hui⁹ tpis sunt qui i hmõi excedãt ¶ Argumentũ falsedicretõis habet: qui volẽs cauere destructõez corpis: nihil eorũ negligit que⁹moda sũt corpori: dicens dño: Dñe fortitudinẽ meã ad te custodiam. Et spũs eius interiz sine spũali cibo deficit z tabescit. qui sine labore nullatenus haberi potest Unde Aug'. Dum infirmitatem nostre carnis timemus salutẽ anime negligimus. qz caro si delicate nutrit: occidit spiritũ: teste Augus. Sicut tinea lanã deuorat. z lignũ z fenum z stipulaz ignis comburit. ita delicata caro animã cõcremat z consumit. Talis nõ cogitat q tandẽ caro destruetur: etiaz si omi cõmodo frueretur. sicut seculares omnẽ corpori voluptatez impendẽtes: nõ magis deo seruiũt: sed frequẽti⁹ infirmantur. Melius est autem viuentem spiritũ gratia repletuz esse i corpore languido: q̃ spiritum languidum vel mortuum esse in corpore sano.

De Congratulatione. Capitulũ. xxxv.

Congratulatio ad deũ vera est congaudere deo in omni beatitudine z pfectione innata sibi eternaliter. videlicet de omi potẽtia. sapiẽtia. bonitate. z q nullius indiget. sed q sibi sufficit i omibus creaturis. Itez cõgaudere de ordinatiõe celiz terre: z omniũ que in eis sunt. et de opibus suis a principio vsq̃ ad finez seculi. Precipue de operibus incarnatõis eius z circũcisionis. passiõis. reũrrectõnis. ascensionis. spũssancti missionis. Uñ Diero. Felix qui crucẽ z resurrectiõem z locũ natiuitatis xpi. z locũ ascẽsionis i pectore suo portat. Et de omib⁹ iudicijs manifestis et occultis circa demones. z circa aias infernales. in limbo. i purgatorio. z circa malos homines i mũdo. Itẽ congaudere deo quicũq̃ laudis z reuerentie habet ab angelis. z a sctis i celo. z ab hominibus in terra ¶ Itẽ vera congratulatio ad primos est congaudere singulis sanctis de gloria in celo. Pctõribus de conuersione. Justis de psortatõe z gratiaz pseuatõe ecclesie de sacramẽtis z donis spũssancti. Et congaudere singulis hominibus in terra. z in

ecclesiaꝝ triumphãti: videlicet beate virgini. patriarchis. ꝓphetis ꝛ apostolis ⁊c. ꝛ singulis electis de donis ꝑceptis et ꝑcipiẽdis singulis a deo. ¶Ad veram congratulationẽ inducere nos debet maxima vtilitas ex ea prouenies. Hã q̃c quid deus omnipotẽs ꝑfectõnis. bonitatis et beatitudinis in se naturaliter habz. quicq̃d glorie angeli ī celo ꝛ sancti. q̃c quid gratie et virtutis ecclesia ꝛ fideles habent in ea: hoc totũ ꝓprie fit vnicuiq̃ ꝑ congratulationẽ. ¶Ad idem nos inducere debet. q̃ congratulatio patris ꝛ filij ꝛ spũssancti origo fuit oĩm creaturaꝝ. ꝛ fuit semper. ꝛ nũc est principiũ omniũ operũ diuinorũ. ¶Argumentũ vere cõgratulationis habet qui ꝑ omnia delectaꝝ in omnibus que in deo sunt. cui ordinatio ecclesie ꝛ oĩa opera dei ꝛ iudicia ꝛ mores diuini ꝛ sanctissima exempla Jesu christi ꝛ omniũ amicorum suorũ ex corde placent. ꝛ ea omnia verbis cõmendat. ꝛ alijs manifestat. Item cui de singulis donis naturalibus: spũalibus. gratuitis angelorum ꝛ sanctorũ in celis ꝛ singulorꝝ hoĩm in terra generaꝝ gaudiũ speciale. et ad hec oĩa semꝑ ꝛ vbiq̃ cooperaꝝ ꝑ posse. ¶Argumentũ falsę cõgratulationis habet q̃ omnẽ ordinatiõem diuinã in celo ꝛ in terra. et opera sanctorum. ꝛ virtutes. ꝛ sanctam eorum vitã in ore cõmendat. sed oĩa in corde vituperat. Talibus imꝓperat dñs ꝑ Jsaiã dicens: Popul⁹ hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est a me. Tales de corpore ecclesie ꝑcisi sunt. q̃ bona corporis nõ participant.

De confidentia.
Capitulum. xxxvi.

Confidentia vera ꝛ ꝑfecta ẽ mẽtis securitas: q̃ omipotẽs ꝛ fidelis deus amicos suos nũq̃ derelinquit. Juxta illũ: Quis sperauit in domino ꝛ cõfusus est: et mansit in mandatis ei⁹ ꝛ derelictus est? Jlle verã confidentiã habet: qui certus ẽ q̃ sup oĩa bon⁹ deus suis semper ꝑsens ẽ ī tribulationib⁹. et semꝑ paraꝝ ẽ vt eos a tẽtatiõe liberet ꝛ libatos gl̃ificet. Hoc ipse testaꝝ ī ps. dicẽs: Cũ ipso sum ī tribulatõe: eripiã eum: et glorificabo eũ. Et sic fuit cuz Daniele in lacu leonũ. ꝛ sic cũ Noe in archa. ꝛ cũ Joseph ī cisterna ꝛ carcere. cuz tribus pueris in camino ignis. ꝛ omes

benignissime liberauit. Unde Eccl. Speciosa misericordia dei i tempore tribulatois qua si nubes pluuie in tpore siccitatis. Uñ btus Petr⁹: Nouit dñs pios eripe de tētationib⁹ Et in Thobia dicit Sara: Hoc p certo habet dis q̄ te colit. qz vita eius si in pbatōe fuerit coronabitur. si in tribulatione fuerit liberabitur. si in corruptione fuerit: ad misericordiam tuaz venire licebit. quia post tempestatem tranquilluz facis. z post lachrimatiōem z z flctū exultationez infundis. ¶Illeverā habet confidētiā q̄ oīes preces suas: z oīa iusta desideria sua non dubitat exaudiri. Nam Chrisost. dicit. Si sine dubio mentis accesseris z dixeris: Nisi accepero nō recedam: p̄sus accipies: si Jesum postulaueris que eum dare deceat. z tibi petenti dari expediat. Hec virt⁹ valde laudabilis ē z magni meriti corā deo. De qua hortat ap'lus dicēs: Holite amittere p̄fidētiaz vestram que magnā habet remuneratōem. ¶Ad verā cōfidentiā inducere nos debet. q̄ largissim⁹ de⁹ absq̄ desiderio nostro maiora nobis se pe dedit q̄ auderemus desiderare: si nō dedisset ex mera liberalitate z bonitate. Creauit enī nos de⁹ pater ad imaginē sctē trinitatis. z sanctissim⁹ filī⁹ eius Jesus xp̄s dedit nobis carnē suā ī cibū. et sanguinē ī potū. aīaz in p̄ciū redēptōnis. Quis enī vnq̄z vel semel auderet ō hmōi cogitare: Ad idē nos inducere debet dispositio xp̄i ī cruce. De hoc dicit Bern̄. Quis nō raperet ad spem z ad impetrā dam confidentiā: si videret in cruce xp̄i corpis dispositionē. Uide caput inclinatū ad oscu landū. brachia extensa ad amplexanduz. man⁹ p̄foratas ad largiendū. latus apertū ad diligendū. totius corporis extē sionē ad se totū impendendū. ¶Argumētū vere p̄fidētie hz. quē de pctis mortalib⁹ p̄scientia nō remordet. teste btō Johanne: Si nō reph̄enderit nos cor nostrū: fiduciā habem⁹ ad deū: vt quicq̄d petierim⁹ accipiem⁹ ab eo. Et itez: Hec ē fiducia quā habemus ad eū. qz qcūq̄z petierim⁹ fm voluntatē eius: audit nos. Uñ legit ō Susanna Erat cor eius fiduciā habens ī deo. qz innocētez se cognouit ō crimine obiecto ¶Aliud argumentū cōfidētie habet: qui in bonis operibus se continue exercet. z p̄cipue ī spūali elemosyna: que ē remit-

tere iniurias. ꝛ ſuperogare ora
tiones. De qua dicit: Elemo
ſyna ab oĩi peccatoꝛa morte
liberat. ꝛ nõ patiet aĩas ire ĩ te
nebras. Fiducia eni erit ma
gna coꝛã ſummo deo elemo ỹ
na oĩibus facientibus eam.
¶Aliud argumentũ vere cõfi
dentie habet de remiſſiõe pec
catoꝛ: qui ĩ iuuẽtute ſanitate
ad veram penitentiã, p pecca
tis exhibet. teſte Aug. Si ꝺs
poſitus ĩ vltima neceſſitate pe
nitentiã accipit: nõ negamus
ei quod petit. ſed nõ ꝓſumim⁹
ꝙ bñ hinc exeat. Nunquid di
co damnabitur: ſed nec dico li
berabitur. Vis ergo a dubio
liberari: age penitentiã duꝫ ſa
nus es. Si ſic agis: dico tibi
qꝛ ſecur⁹ es. qꝛ penitẽtiã egiſti
qñ peccare potuiſti. Jn eodẽ.
Quẽ ergo ſero penitet: oportꝫ
nõ ſolũ timere iudicẽ: ſed dili
gere. qꝛ ſine charitate nemo ꝓt
ſaluus eſſe. Nõ ergo tm̃ time
at penã qui penitet: ſed anxiet
ꝓ gloria. Jtẽ qui verã volunt
obtinere ꝓfidẽtiã: quertãt vires
opeꝫ carnalũ ad ſpũalia. ſm
illud Jſaie: Qui ꝓfidũt ĩ dño
mutabũt fortitudinẽ. aſſumẽt
pennas vt aquile ꝛc. vt qui añ
fuerunt fortes ad labores coꝛ
porales: fortes poſtea ſint ad
ſpũales ¶Argumentũ diffidẽ
tie habet: qui vilipendens gra
tiaꝫ redemptoꝛis: in peccatis
ſcienter iacet. Unde in euãge
lio Scimus qꝛ pecõres deus
nõ audit. ſed ſi quis dei cultoꝛ
eſt. ꝛ voluntatẽ eius facit: hũc
exaudit. Et in ps. Jniquita
tem ſi aſpexi in coꝛde meo: nõ
exaudiet dominus. Et Jſai.
Jniquitates veſtre diuiſerunt
inter vos ꝛ deum. ꝛ abſconde
runt faciem dei a vobis. ¶Ar
gumentũ falſe confidentie ha
bet qui putat iuſtiſſimuꝫ deũ
tantũ vinci miſericoꝛdia et pi
etate: vt tam bonos ꝙ malos
ſaluet in die iudicij. eo ꝙ pro
omnibus mortuus eſt. Con
tra hoc dicit dominus: Jbũt
mali in ſupplicium eternum:
iuſti vero in vitam eternã. Jtẽ
Athanaſius Et qui bona ege
runt ibunt in vitam eternam:
qui vero mala in ignez eternũ.
¶Argumentũ falſe confiden
tie habet: qui putat peccatorẽ
primaꝫ gratiam mereri poſſe
quando ſibi placuerit: quam
ſol⁹ deus dat ſine meritis: cui
et quando ſibi placet. Jtem ſi
quis credit: vt qui hic abun
dat ĩ temporalibus bonis. ꝙ
etiam in futuro abundet ĩ gau
dijs ſempiternis. Cõtra hoc
dicit in ps. Videbunt iuſti. ſ.
diuitem in inferno. ꝛ ſup eum

ridebunt et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū &c.

De contemptu mundi.
Capitulū. xxxvij.

VErus contemptus mundi ē abrenunciare rebus temporalibus pompis seculi. dignitatibus. & prelaturis spiritualibus & secularibus. & abstrahere se ab amicis carnalibus & moribus secularibus, ppter spem beatitudinis eterne. Ad ℔ monet beatus Johānes in sua canōica dicēs: Nolite diligere mūdū neq; ea q̄ in mūdo sunt. Hūc contemptū habuit btūs Aug. cui displicebat quicq̄d agebat in seculo. & cū loquebat cum matre sua valde dulciter: vilescebat ei mūdus inter verba cū delectatōibus suis. Silr sctā Katherina. Agnes. Cecilia & alie virgines regnū mūdi & oēm ornatū seculi ptemp serūt ppter amorē dñi Jesu xpi. ¶ Ad contemptū & odiū mūdi inducere nos debet: q̄ tantā infidelitatē exhibet in fine dilectoribus suis. Nam & hoc actū ē creatori mūdi a mūdanis. quē in die palmaꝝ gloriose susceperūt exeūtes obuiā ei & cantātes: Bñdictus qui venit in nomine dñi rex Israel. Sed post modū se xta feria processerūt clamātes corā Pylato: Crucifige crucifige eū. Reus est mortis. Si nō esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eū. Et cū pēderet in cruce: deridebāt eum dicentes: Si filius dei es salua temetipm &c. Et quē cum palmis & frōdibus & floribus susceperūt virētibus spinis postea coronauerūt. & virgis & flagellis ceciderūt. Et cui vestimenta in via strauerūt: añ crucem oīmbus vestibus exuerūt. & gloriā exhibitā oīnino in cōtumeliam mutauerūt. ¶ Ad eūdē cōtemptū & odiū mūdi inducere nos debet piculuz ex amore mūdi prouenies. De quo dicit Salomon in prouerbijs. Ambulans itinere recto et timens deū: despicit ab eo qui infami graditur via. Nam teste btō Jacobo: Amicicia huius mūdi inimica est deo. Et qui voluerit amicus esse huj⁹ seculi inimicus dei constituit. Et quia mūdus odiuit dñm Jesum & oēs amicos ei⁹: sicut ipse dixit aplis ad psolatōem Si mundus vos odit: scitote q̄ me priorem vobis odio habuit. ¶ Argumentū veri ptemptⁱ mūdi hz qui nō curat gene

ris nobilitatez. nec querit carnis voluptates. nec diuitias appetit. nec culmen honoris. Talis fuit Moyses. De quo apl'us: Fide Moyses grādis effectus: negauit se esse filium filie Pharaonis: contra nobilitatem eligens magis affligi cum populo dei: q̄ peccati tē poralis habere iocunditatez: contra voluptatez. Maiores estimās diuitias thesauro egiptiorū improperiu xp̄i. cōtra diuitias. Aspiciebat enim impensionis remuneratōz. ¶Aliud argumentū veri ptemptus mundi habet: q̄ nec seculi blādicijs mulcetur. nec minis terretur. nec vituperio. nec laude hūana mouetur. nec odio: nec fauore hominū ad amorē mūdi inclinatur. In hoc contemptu mundi fuit apl's qñ dixit Omnia arbitratus sum vt stercora vt xp̄m lucrifaciam. ¶Argumentū falsi cōtempt⁹ mūdi habet: qui amore seculi et illecebris mūdi tunc primo se abstrahit: qñ pre senectute. debilitate t paupertate se in ipsis exercere non valet. Tunc enī nō relinquit mundum: sed a mūdo relinquitur. Sicut heu q̄ plurimi sunt qui tunc peccare desinūt: cuz amplius peccare nō possunt.

De maceratione carnis.
Capitulum. xxxviij.

Era maceratio carnis est: cū aliquis sponte castigat corpus suū ieiunijs. vigilijs t orationibus. cilicijs. disciplinis. abstinentia cibi et potus delectabilis: vt in omnibus caro spiritui subijciat. Hoc fecit apostolus dicēs: Castigo corpus meū t in seruitutez redigo. Et Judith que pulcra t iuuenis et diues vidua erat. postq̄ mānserat cum viro suo tribus annis a virginitate et sex mensibus: habuit cilicium sup lumbos suos. Jeiunabat omnibus diebus preter dies solennes in Hierusalez. ¶Ad amorē macerationis inducere nos debet magna vtilitas ex ea prouenies. Nam ex maceratione carnis: spiritus in negocijs spiritualibus roboratur. Juxta illud apostoli: Cum infirmor. scz in carne. fortior sum in spiritu. Et econtra ex mollicie carnis vigor spiritus in spiritualibus hebetatur. Juxta illud Augus. Delicata caro animā concremat et consumit sicut ignis stipulam. ¶Argumentum vere macerationis ē cuz carni nulla voluptas: sed

sola necessitas impẽdatur. Iuxta consiliũ apostoli dicentis: Debitores sumus carni: non vt ſm voluptatem carnis viuamus. Nam voluptas mala delicacioza et plura exigit ꝯ necessitas. Sz necessitas paucis et vilibus contenta est. Et subiungit apostolus malũ cõsequens voluptatem: dicens. Si ſm carnem vixeritis moriemini. sed si spiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis. Manifesta autem sunt opera carnis. scz fornicatio. idolozũ seruitus. veneficia. immunditicie. contentiones. rixe. ire. dissensiones. homicidia. ebrietates. cõmessationes: z his similia. qñ qui talia agunt regnuz dei nõ possidebũt: nec ꝓsequẽtur ¶Aliud argumentũ est qñ aliquis ſm consiliũ Jesu odit aiam suaz in hoc mũdo. Nam ipse dñs dicit: Qui non odit patrẽ z matrẽ z vxorem z filios z fratres et sozores: adhuc aũt z animã suã: nõ potest meus esse discipul⁹. Quod exponẽs beatus Gregoriꝰ ait: Tũc bene animã nostraz odimus: cũ carnalibus eius desideriꝭ nõ acquiescimus. cuz eius appetitũ frangimus. eius voluptatibꝫ reluctamur. Que ergo cõtẽpta ad meliꝰ ducit quaſi ꝑ odiũ amat. Qui aũt carnẽ suã a ꝓcupiscentiꝭ non refrenat: in laqueos diaboli se ꝓcipitat. ſm illud Eccl. Si prestes anime tue ꝓcupiscentias eius: faciet te in derisionẽ z gaudiũ inimicis tuis. Sicut Dalida tradidit Samsonẽ fortiſſimũ philistcis illudẽdũ. ¶Argumentuz false macerationis habet: qui tantuz os suum et ventrem suum coercet a cibi z potus voluptate. et linguam non compescit a verbis illicitis. nec visum refrenat a delectationibus. neqz coz a cogitationibus z affectionibus voluptuosis. Parum enim est os z ventrem restringere a cibis: vbi coz et omnes sensus deliciꝭ pascuntur. Unde Chrisosto. Qui a cibis abstinent z mala agunt: imitantur demones quibus nõ est esca: sed nequitia semp adest.

De contritione.
Capitulum. xxxix.

Contritio vera est doloz ꝑ peccatis assumptus ꝑ qualitatez quantitate peccatorũ. cũ pposito cõfitẽdi z satisfaciẽdi. puniens ex gratia gratuita. doloz enim naturalis: vel doloz sine gratia: nihil prodest. nec

valet. Quantitatē doloris exp̄mit Hiere. dicēs: Luctū vni gēniti fac tibi. Hāc p̄cepit dñs i Jobele: Scindite corda vra r nō vestimēta. Ad hāc scissionē spūalē valēt spine. claui. ꝟge. flagella. crux. lancea. q̄ scindebāt corpus dñi nostri Jesu xp̄i. Vera ꝯtritio rara est: teste Brego. Sciendū q̄ sunt non nulli qui seculū relinquētes totū quidē qđ habēt offerunt. et tñ i bonis q̄ agūt mīme ꝯpunguñ. Hec semp credēda est vera cōtritio esse: vbi gemit⁹ apparēt r lachrime. Hā ex timore inferni vel ex ꝯsideratōe alicui⁹ damni. vel ex naturali doloꝛe. vel ex naturali ꝯpassione sepe solēt talia ꝓuenire: cum recordaī aliq̄s enormitatē scelerum suoꝛuz: vel acerrimā passionem Jesu xp̄i. ¶ Ad veram contritōem exigit doloꝛ ō omnibus peccatis cōmissis. r de oñibꝫ bonis obmissis. r oñibus gratijs neglectis sibi r vniuersitati. Et silr que p occasionem sui cōmittī vel obmittī negligi p aliquos potuerunt. Ueram cōtritōez inducere nobis pōt si fideliter cogitamus quid p peccatū amisimus. scz sp̄ūmsanctū cū omnibꝫ donis suis: omnesq̄ virtutes gratuitas. amiciciam trinitatis. societatē totius celestis curie. Jtē quicquid acquisiuimus. eternam. s. mortem. maledictionē dei patris. Nam teste psalmista: Maledicti sunt qui declināt a mādatis tuis. Jtē odiū dñi nostri Jesu xp̄i. q̄ odit omnes operātes iniquitatē. Elōgationem sanctisp̄ūs: qui etiam aufert se a cogitationibus que sunt sine intellectu. Multo magis ab operibus malis hec peioꝛa r horribilioꝛa sunt q̄ ipsa pena gehenne. Unde Chriſoſ. in de repatione lapsi Nonnulli quidam imperitoꝛ sibi satis esse credunt et optabile videri si gehēna tm̄modo careant. ego autem multo grauioꝛes dico esse cruciatus gehenne ab illa gloria remoueri r arceri a cōspectibus christi. Hoc (crede mihi) penis omnibus grauius. hoc est soluz qđ superat r gehennā. ¶ Ad idem nos inducere debet maxia vtilitas ex ea proueniēs. Hā minima contritio omnes maculas anime delet. mortē eternaz occidit. benedictōez patris cōfert. amiciciā filij reddit. familiaritatem sp̄ūssancti r societatem ciuiū supernoꝛū restituit. Et quātumcūq̄ sit parua cōtritio. magis satisfacit q̄ maxima elemosynarum largitio.

Hec oīa sepe pōderata ī sta
tera cordis: inductiua sunt ve
re contritionis. ¶Ad pfectum
vere ꝓtritōnis ammonet nos
btūs Ambro. dicēs. Exigu⁹ ē
pfectus ꝛ parua meritorū gra
tia. supplicij metu ab errore re
uocari. maiorꝫ prerogatiua
charitatis ꝛ amoris: eo dīs ad
pmerendā sui gratiam studia
nostra acuit. ꝛ acquirēde cupi
ditatē diuinitatis inflāmat di
cēs. Ignē veni mittere ī terrā
Hō vtiꝫ illū ignē cōsumpto
rem bonorū. sed bone volūta
tis auctorē. qui aurea domice
domus vasa meliorat. fenum
ꝺo consumit. ꝛ stipulam ac se
cularia oīa mūdi voluptā
te concreta: pitureꝫ opus car
nis exurit ille ignis diuinus:
qui flāmigerabat in ossibus
pphetarū: sicut sanctus Hie
remias dicit: Quia factus est
sicut ignis ardēs: flāmigerās
in ossibus meis. ¶Argumen
tum vere cōtritionis habet: q̄
intantū peccati detestat ī mun
dicia. q̄ omnē penā purgato
rij libentius eligeret q̄ꝫ contra
benignissimū deum vnq̄ꝫ ali
quod peccatuz cōmisisset. Et
qui ad penam infernalē poti⁹
se exhiberet sicut Eleazarus:
q̄ꝫ vnq̄ꝫ de cetero ex proposito
aliquod peccatum ꝓmitteret.
Quod etiā eligendū esse dicit
Aug. Et qui penā oīm marty
rū libētissime sustineret: vt per
hoc mereri posset: q̄ nunq̄ꝫ de
cetero aliquod peccatū perpe
traret. Et qui ad oēm afflictio
nem infirmoꝝ ꝛ punitoꝝz le
tanter se offerret: vt p offensa
dei deo satisfacere digne possz
¶Argumentū falsē ꝓtritionis
habet: qui q̄ꝫ uis pctā cōmissa
defleat. tamē cōtinuo post do
lorē eadez pctā vel alia cōmit
terē nō cessat. Contra hoc di
cit Eccī. Qui baptizat a mor
tuo: ꝛ iterꝫ tāgit mortuū: q̄d p
dest lauatio eius? Sīlr q̄ de p
teritis pctīs dolet. et de cetero
pctā dimittere non ꝓponit. vi
delicz supbiā. inuidiā. carnalē
inmicicia. iniustā possessiōz. ō
qua dicit Aug. Non dimittit
pctm̄ nisi restituat ablatū Cō
tra ħ etiā dicit ī Eccī. Un⁹ de
struēs ꝛ alter edificās: q̄d pro
dest illis nisi labor. Destruit q̄
de pctīs dolet. Edificat qui ī
voluntate peccādi manet. De
tali edificatione dicit Augus.
Ex mala voluntate facta est li
bido. ꝛ duz libidini consentit
facta est consuetudo. ꝛ dū con
suetudini non resistit: facta est
necessitas.

De confessione.
Capitulum. xl.

UPB

c Confessio vera est sincera peccatorum absq; velamine coꝝ sacerdote manifestatio. Hanc p̄cepit dñs Jesus leprosis: cuz dixit: Jte ostendite vos sacerdotibus. Et beatus Jacob: Confitemi alterutrū peccata vestra. Et apostolus Johannes in canonica sua dicit. Si cōfiteamur peccata nostra: fidelis est deus et iustus: vt remittat nobis peccata nostra. ꝛ emundet nos ab omni iniquitate. ¶ Ad verā confessionē exigitur. q̄ sit pura. integra et discreta. fidelis ꝛ pfecta. Juxta illō Trenoꝝ: Effunde sicut aquā coꝝ tuū ante conspectuz dñi dei tui. In effusiōe notaꝫ integritas. Nō enī exp̄posito dicēda sunt guttatim pctā: de quib⁹ nunq̄ facta est cōfessio. sed quicūd pōt simul et semel cogitari: totū coꝝ vno sacerdote simul effundi debet sicut aqua. Jbi notaꝫ q̄ simpler dz esse pura. nō enī ex timore seruili vel coactōe faciēda ē pfessio: sz pure ꝛ simpliciter p̄pter deū. Discretio notaꝫ ibi coꝝ tuum. Nō enī solū cōfitēda sunt verba ꝛ facta: p̄missiones vl' obmissiones atq; excessus: sz etiaz cogitatōes immunde. morose affectōes. inspectōes impudice. inordinate intētiones. mixte volūtates: et puersa iudicia. et suspitōes temerarie. Hā dicit Origenes. q̄ i illa die cogitationes accusabūt aīas vel defendent. Nō cogitatōes que erūt tūc: sed que nūc sunt. quarū q̄dam note relinquenꝫ in coꝛde velut in cera. Unde Salomō in puerbijs dicit: Reuela domino opera tua: ꝛ dirigenꝫ cogitatōnes tue. Fidelitas ꝛ pfectio notaꝫ ibi: añ cōspectū dñi Scōm quippe cognitiōz dei oīa p̄fitenda sunt. Ubi enī nos vnū peccatū cognoscim⁹ ipse i sapiētia diuina mille cognoscit. ¶ Ad cōfessionē verāz nos inducere debz certa remissio pctōz ꝛ mūdatio aīe. Juxta illō Johis: Si p̄fiteamur pctā nr̄a ꝛc. Et q̄a ad ppiciationē restringiꝫ p̄z filī⁹ ꝛ spūs sanctus. p̄m illud. Et si oīa nouit de⁹: vocē tū p̄fessiōis expectat. Habet enī causaz vt p te interueniat xp̄s. habz ꝛ causam ignoscēdi pater. q̄a q̄cūd vult filius vult et pater. ¶ Argumentū vere confessiōis habet. q̄ peccata oīa sicut aquā effūdit: vt nō remaneat color sicut in effusione lactis. nec p̄guedo. nec sapor vt in effusione olei vel sanguinis. vel odor

vtī effusione vini vl' aceti. Color remanet cum dicit peccatum. z reticetur occasio vel p̄uocatio ad peccatū. vt fit ī gula z fornicatōe. Pinguedo vel sapor remanet: cū dicit peccatuz. z tacet quantitas vel diuturnitas delectationis. in qua ratio penit⁹ absorbet. Jurta illud: Intrauit sicut aqua i interiora ei⁹: et sicut oleū ī ossibꝫ ei⁹. Odor manet cū dicit peccatū z tacet infamia z malū exemplū z scādaluz alioꝝ. Sed vere ꝯfitens manifestat ipsuz peccatū. z antecedētia peccati z sequelas pcti. ¶Aliud argumentū vere cōfessionis est: cū ꝯfitet aliqs peccata ī numero ponere z mēsura. In numero confitendū est. i. vices pctōrū. qz vuln⁹ sepius renouatuz tardius sanat. In mensura. i. ī diuturnitate peccati. qui enī diuti⁹ infirmat certius mozit In pōdere. i. ī grauitate. Aggrauat aūt pctm̄ ex sacro loco. vt ē ecclesia vl' cemiteriū. vel ex sacro tpe. vel ex persona. sicut est clericus. canonic⁹ vel monialis. siue coniugata cū qua peccat. ¶Argumentū falsē ꝯfessionis ē. cū ꝓpter hoc aliqs cōfitet ne infidelis dicatur. vel vt sanctior reputetur. vel ne sacra cōmunio sibi cū cōfusione negetur. Sic ꝯfitebat Saul ne a ꝓpheta Samuele corā populo confunderet.

De penitentia.
Capitulum. xli.

Enitentia

p exteriorꝝ vera est abstinere a licitis. cū de illicitis venia postulat. vt dicit scptura. Sic penitētes z claustrales a carnibꝫ abstinēt. delicatas vestes abiiciūt. ieiunia seruāt. vigilijs insistūt. disciplis se affligūt. silentiū tenēt. ꝓpriā volūtatē frāgūt. z a multis delectatiōibꝫ se abstinēt q̄ licita eis essent. si nūqꝫ illicita cōmisissēt. Hāc pcepit dñs Jesus. z beatus Johes baptista di. Penitētiaz agite. appropinq̄bit enī regnū celoꝝ. ¶Ad verā penitētiā nos inducere debet necessitas. nam absqꝫ ipsa nō est sal⁹ dicente dño. Nisi penitentiaz egeritis oēs simul peribitis Et btūs Augs. Pctā magna siue parua sint ipunita esse nō possunt. Unde dominus misit Dauid penitentiā ꝓ pcco to suo q̄ populuz numerauerat Aut sustineret septē annis famē in terra. vel tribus mēsibus vindictā ītimicoꝝ. vel tribus diebꝫ pestilētiā. Et elegit Dauid sibi z populo ꝯmunē

plagã mortis. Per hoc signatur. q̃ necessario quilibet pro peccatis suis punietur: vel in inferno. quod significãt septẽ anni famis. Uel in purgatorio. qđ significãt tres mẽses. s. violẽtia inimicoꝝ. Uel tẽpali pena. quod significat pestilentia triũ dieꝝ. Sic vtile est nobis eligere penaꝝ leuissimã ꝛ subito transeuntem. ¶Argumẽtuꝫ vere penitẽtie est debita cõmẽsuratio pene contra culpaꝫ. vt ſm quantitatẽ culpe sit quantitas ꝛ grauitas pene. Scõm delectatõem culpe sit amaritudo pene. ſm diuturnitatẽ ꝛ multiplicitatẽ culpe: sit multiplicitas pene. ſm illud Johis baptiste: Facite dignos fructus pnie. Sicut enĩ singule infirmitates corpis hñt necessario singulas medicias. ꝛ nulla tã efficax est q̃ sanet omnes egritudines: Ita singuloꝝ peccatorũ genera specialẽ habẽt penitẽtiã. Nõ enĩ directe emẽdatur supbia p elemosynã. Rancor ꝛ inuidia p orõem. Auaricia p ieiuniũ. Impudicicia p vigilias. ꝛ sic ð alijs. Sz supbia p humiliatiõz. Auaricia p elemosynaꝫ largitiõez. Impudicicia p carnis maceratõem Gula p ieiuniũ. Loquacitas p orõez. Inuidia p charitatẽ. Iniurie p remissionẽ. Rapta ꝛ iniusta possessio p restitutionẽ: sicut dicit Chriſ. Si non põt quis explere oẽm satisfaciendi ordinem. tunc benignus deus qualẽcũq; suscipit emendaz. Tũc p iniustis reb̃ valet ieiuniũ: si nõ potest restituere. Si non potest ieiunare: valet oratio. Si nõ põt orare pre infirmitate: sufficit deo bona voluntas ¶Argumentũ falsẽ penitentie est (sicut dicit Innocẽtius) Cũ penitẽs ab officio curiali vel negociali non recedit qđ sine pctõ nullaten⁹ agi põt aut si odiũ ĩ corde gesserit. aut si offenso cuilibet nõ satisfaciat. aut si offensus offendẽti nõ indulgeat. aut si arma contra iusticiam gerat. Item falsa penitentia est: quãdo vnũ peccatũ emendat. ꝛ aliud nõ curat.

De perseuerantia.
Capitulum. xlij.

Perseuerãtia vera est in bonis operibus frequens exercitatio continuũ studium ad pfectionẽ spũaliuꝫ gratiarũ ꝛ virtutũ diligẽtissima vsq; ad mortẽ cõseruatio Ad banc inuitat nos dñs in Apocalipsi di. Esto fidel' vsq; ad mortẽ: ꝛ dabit tibi coronã vite. Hãc habuit btũs

Job cū dixit: Donec deficiaz nō recedam ab innocētia mea Et Thobias. qui corpa occisorum occultauit in domo sua. z in media nocte sepeliuit. Licet eum rex ꝓpter hoc spoliari iusserit z occidi: nō dimisit tamen ꝓpter hoc. ¶ Ad amorē p seuerantie nos inducere debet maxima vtilitas ex ea pueniēs Hā ex ea oīe op⁹ bonū z ois virt⁹ coronat. z tota salus hominū in ea consistit. ſm illud dñi Jesu: Qui pseuerauerit vsq; in finez hic saluus erit. Sine qua nulla virtus vel opus bonū remunerabile est. sine q̄ omnis pfectio in nihiluz redigitur. Quid enī p⁹uit Jude q̄ ipsum dñs de mūdo elegerat? quid pfuit diuturna familiaritas? quid sancta p̄dicatio quā sepe ab ipso audierat? quid ex empla mirabilia? quid ꝥtu. es quas ab ipso viderat? q̄d societas ap̄lorz? quid gra sibi collata ad p̄dicādū z miracula faciendū. Hā ei cuz ceteris ap̄lis dixit: Euntes p̄dicate: q̄ appropinquat regnū celorz. infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mūdate. demones effugate. ¶ Argumentū vere p seuerātie habet: qui nec amore vite. nec terrore mortis. nec minis. nec ꝓmissis a rectitudine flecti potest. Sicut Susanna mortē nō timēs dixit: Si peccatū hoc egero mors mihi est si aūt nō egero: nō effugiā manus vestras. Sz melius ē mihi absq; ope incidere ī manus vestras: q̄ peccare ī cōspectu dñi. Et Mathatias. Et si omnes gentes obediunt regi Antiocho. vt recedāt vnusquisq; a seruitute legis patrum suorz z ꝯsentiāt mādatis eius. ego z filij mei z fratres mei obediemus legi dei. vt ꝓpicius sit nobis deus. ¶ Argumentuz falsē pseuerantie habet. qui de sua sanctitate falsē p̄sumēs q̄ cadere nō possit. ex qua nascitur animi libertas. exinde non habet custodiam sui. z sic impossibile est hominē in sanctitate pseuerare. Et si essent apostoli in mūdo. nec haberēt custodiam sui. cadere possent. Exemplū de Dauid. qui adulteriū z homicidiū simul perpetrauit. quia negligēs fuit ī custodia oculorum.

Onque/ror tibi omipotēs deus cum multis lachrymis et guttis sanguinis filij tui. q adhuc nunq̄ peruenī ad principium alicuius virtutis in ea perfectione sicut scriptum est. Laudeo tamen q omnes virtutes habebim⁹ perfectius q̄ humanus valeat comprehendere intellectus Confiteor tibi domine. q beatus est in presenti: et beatior erit in futuro: qui has virtutes habet in ea perfectione sicut hic scripte sunt: licet forte minus sufficiant ad salutem. ¶ Peto etiam domine cuz omni desiderio filij tui et spiritus sancti: z omniuz creaturarum vt des mihi discretionem inter virtutes gratuitas z naturales: z similitudines virtutū vt quicunq̄ legerit hanc materiam: vel de ipsa audierit vel cogitauerit. tu omipotens optime deus: confer illi salutem vnicam: virtutem veraz z perfectam. Et certus sum qui habuerit vnam a te domine omnes simul habet. z qui crescit i vno simul in omnibus crescit z qui in vna decrescit simul in omnibus decrescit. z qui vna caruerit nullam habet. q omnes vnite sunt in gratia.

Laus deo celi dñoq̄ terre:
Qui sua nostro pietate finē
Ecce felicē imposuit laborī.
Orbe citato.

¶ Tractatus domini Alberti magni: doctoris eximij: de veris z perfectis virtutib⁹: Impressus Argentine per honestum necnon prouidū virum Martinum flach: inibi conciuem: Anno a natiuitate domini Millesimoquadringentesimononagesimooctauo: Decimo vo Julias die decimo: Finit feliciter.

48
FB-2225
OHTX

ALBER

MAGN